કોરીયાની લડત

લેખકઃ
નંદલાલ મણિલાલ શાહ.

મૂલ્ય ચાર આના.

કોરીઆની લડત

લેખકઃ

નંદલાલ મણિલાલ શાહ.

પ્રત ૨૧૦૦. સંવત ૧૯૭૯.

યુગધર્મ કાર્યાલય,

અમદાવાદ.

પ્રકાશક:

યુગધર્મ કાર્યાલય તરફથી

ઈન્દુલાલ કનૈયાલાલ યાજ્ઞિક.

મુદ્રક:

ચીમનલાલ ઇશ્વરલાલ મહેતા.

વસન્ત મુદ્રણાલય, રાયપુર,

શામળાની પોળ પાસે, અમદાવાદ.

લેખકની પ્રસ્તાવના

'કોરીઆની લડત' એ વિષે બે લેખો યુગધર્મ માસિક-ના કાર્તિક અને માગશર માસના અંકોમાં પ્રકટ થયા હતા. એમાં કેટલોક સુધારોવધારો કરી આ પુસ્તક બહાર પાડ્યું છે. લેખો લખવામાં નીચેનાં પુસ્તકો ઉપર આધાર રાખ્યો છે.

૧. Non-cooperation in other Lands
by A. Fenner Brockway.

૨. The Passing of Korea
by Hulbert.

૩. The Rising Temper of the East
by Frazier Hunt.

૪. The Case of Korea
by Henry Chung.

૫. Korea's Fight for Freedom
by F. A. Mckenzie.

સૌ કોઇને એ ન્હાનકડા દેશની લડતનો કાંઇક ખ્યાલ આવે અને કોરીઆવાસીઓનો અપૂર્વ આત્મભોગ, એમનું વિશુદ્ધ બલિદાન અને એમની ઉજ્જવળ દેશભક્તિ વાચકોનાં હૃદયમાં ભક્તિ અને શ્રદ્ધા પૂરે એ આશાએ આ પુસ્તક પ્રકટ થાય છે.

અમદાવાદ,
મહા શુદ ૯ ને
શુક્રવાર.

નંદલાલ મણિલાલ શાહ.

કોરીઆની લડત.

કોરીઆ ચીન અને જાપાનની વચ્ચે આવેલો ન્હાનોશો દ્વીપકલ્પ છે. એની વસ્તી ૧¾ કરોડની છે. હાલ તે જાપાનને કબજે છે. જેમ અંદર અંદર લડીને હિન્દુસ્તાન અંગ્રેજોને હાથ ગયું તેમ રાજકુટુમ્બની સસરાવહુની લડાઇમાં કોરીઆ જાપાનીઓને હસ્તક થયું છે. ત્યાંના લોકો આપણી માફક ખેતીપ્રધાન છે: પક્ષો ઉભા કરી અંદર અંદર લડવામાં તેઓ આપણા જેટલા જ શૂરા છે. પરિણામે તેમણે આપણી માફક જ સ્વતંત્રતા ગુમાવી છે. દિલગીરી માત્ર એટલી છે કે આપણા ઇતિહાસમાંથી એમણે કાંઇ શીખામણ લીધી નહિ, એટલે હવે એમને હાથ ઘસવા વારો આવ્યો છે.

કોરીઆનો ઇતિહાસ આપણા દેશની માફક જૂનો છે. એમનામાં પણ આપણા રામ જેવો કીજા રાજા થઇ ગયો. બૌદ્ધધર્મ એ દેશમાં દાખલ થયો, તે આપણા દેશના જ ભિક્ષુક મારંતના હાથે. કોરીઆએ બૌદ્ધધર્મ અંગીકાર કરી જાપાનને આપ્યો.

જાપાનની ચઢાઇ

સન ૧૫૯૨ માં જાપાને કોરીઆ પર પહેલી ચઢાઇ કરી. તેમાં તે હાર્યું, અને તેના ૧,૮૦,૦૦૦ માણસો દારયામાં ડૂબી મૂઆ. ૧૫૯૭ ની બીજી ચઢાઇમાં પણ તેના એ જ હાલ થયા. તે પછીના ૨૫૦ વર્ષ સુલેહશાંતિમાં ગયાં. સન ૧૮૬૩ માં કોરીઆનો રાજા ચુલજંગ મરણ પામ્યો, અને તેની વિધવા રાણીએ કુમાર તૈવૂનના બાર વર્ષના બાળકને ખોળે બેસાડયો. રાજા ન્હાની ઉમરનો હોવાથી રાજકારભારનો બધો ભાર તેના પિતા કુમાર તૈવૂનને સોંપ્યો. કુમારે મીન કુટુમ્બની રાજકુંવરી સાથે બાળરાજાનું લગ્ન કર્યું, અને ત્યારથી સસરાવહુની લડાઈના ગણેશ મંડાયા.

સસરાવહુની લડાઈ

અત્યાર સુધી કોરીઆ ચીનની શીતળ છાંયા નીચે રહી મોજ મારતું હતું, અને પરદેશીઓ એની સામે આંખ પણ ઉંચી કરી શકયા ન હતા, પણ કુમાર તૈવૂને પરદેશી કુંવરીને ઘરમાં લાવી કલહનાં બીજ રોપ્યાં. કુમાર પોતે ચુસ્ત બૌદ્ધધર્મી હતા. પરદેશીઓની એમને ભારે ચીડ હતી. એ વખતમાં ખ્રિસ્તી પાદરીઓએ આવી ખ્રિસ્તી-ધર્મનો પ્રચાર કરવા માંડયો હતો. કુમારથી આ સહન ન થયું. એમણે પાદરીઓને બોલાવી દેશ છોડી જવા ફરમાવ્યું. પાદરીઓએ જવાની ના પાડી એટલે કુમારે એમને

કરપીણ રીતે મારી નંખાવ્યા. આથી ખ્રિસ્તીધર્માનુયાયીઓમાં ગભરાટ ફેલાઇ ગયો. પાદરીઓએ ખ્રિસ્તી લોકોના ઘરમાં આશ્રય લીધો એટલે કુમારે ખ્રિસ્તીઓ પર ત્રાસ વર્તાવ્યો, અને જે કોઈ ખ્રિસ્તી સ્ત્રી, પુરૂષ કે બાળક નજરે પડે એને ત્યાંને ત્યાં જ ઠાર કરવાનો હુકમ કર્યો. લગભગ ૨૦,૦૦૦ માણસ આ હુકમના ભોગ થઇ પડયા. કેટલાયે દેશ છોડી મંચુરીઆ નાઠા અને ત્યાંના બરફમાં જ દટાઇ મૂઆ. લોકોમાં હાહાકાર વર્ત્તી રહ્યો. આથી કુમાર તૈવૂનના હાથમાંથી રાજસત્તા લેઇ રાજા પોતે રાજ ચલાવવા લ.ગ્યો. પણ રાજામાં બહુ માલ નહોતો એટલે બધી સત્તા રાણી-સાહેબના હાથમાં ચાલી ગઇ.

જાપાન અને કોલકરાર

સન ૧૮૭૬ માં કોઇ જાપાની વહાણ કોરીઆના બંદરે આવી ચઢયું. કોરીઆના એક વહાણે આ વહાણ પર બંદુક છોડી, અને એથી કેટલાક જાપાનીઓના જાન ગયા. જાપાને લડાઇનો દમ ભીડાવ્યો. રાણીસાહેબ નમી પડયાં અને જાપાનની સાથે મિત્રાચારીના કોલકરાર કર્યા. આ કોલકરારથી કોરીઆનાં કેટલાંક બંદરોએ વેપાર કરવાની જાપાનને છૂટ મળી અને જાપાનનો એલચી કોરીઆની રાજધાની સિયુલમાં રહેવા લાગ્યો. કુમાર તૈવૂનને આ માથાના ઘા જેવું લાગ્યું, પણ ગમ ખાઇ બેસી રહ્યા. સન ૧૮૮૧ માં દુકાળ પડયો. રૈયતને ખાવાના સાંસા પડયા. લશ્કરને પણ ચોખાની તંગી પડી. કુમાર તૈવૂનને આમાં

રાણીસાહેબના માનીતા વજીરની અનાજચોરી દેખાઈ. એમણે લશ્કરને સજ્જ કર્યું અને બીજે દિવસે બળવો થયો. પહેલવહેલા તો રાજમહેલ પર જ હલ્લો થયો, અને જે અમલદારો સામે થયા એમનાં ધડ ને માથાં જૂદાં થયાં. રાણીસાહેબ દાસીના લિબાસમાં એક નોકરની ખાંધે ચઢી પોબારા ગણી ગયાં. કુમાર તૈવૂને રાજમહેલમાં રાણીસાહેબ-ને બહુયે ખોળ્યાં, પણ તેમનો પત્તો શાનો મળે ? આથી એમનો ધુંધવાતો ક્રોધ ભભૂકી ઉઠયો, અને રાણીસાહેબનાં માબાપ તથા પીએરનાં તમામ સગાંવહાલાંઓને એમણે ઠાર કરાવ્યાં. તે પછી રાજમહેલની બહાર નીકળી જાપાની એલચીના મકાન પર ધસ્યા, અને બાકીનો રોષ એના પર કાઢયો. બીચારા જાપાનીઓને ભાગતાં ભાગતાં ભોંય ભારે થઇ ગઇ, અને એલચીનું મકાન બંદરની એટલું લગોલગ ન આવ્યું હોત તો એક પણ જાપાની જીવતો જાત કે નહિ એ સવાલ થઇ પડત. છેવટે ખાલી પડેલા મકાનને પણ આગ લગાડી દેવામાં આવી અને જે જાપાની હાથ આવ્યો તેના બે કટકા કર્યા. એવામાં ચીનનું લશ્કર આવી પહોંચ્યું, બળવાને શમાવી દીધો અને કુમારને પોતાના વહાણમાં જ્યાફત માટે નોતરી ચીન વિદાય કર્યા એટલે રાણીસાહેબના જીવમાં જીવ આવ્યો, અને પોતે રાજમહેલમાં આવી રાતવાસો રહ્યાં. સવારમાં ઉઠી ૪,૦૦,૦૦૦ યેન આપી જાપાનની મનામણી કરી અને એલચીનું મકાન નવું બાંધી આપ્યું.

બદલામાં જાપાની એલચીએ રાજાને જાપાની બંદુકો ભેટ આપી અને જણાવ્યું, કે જાપાનને કોરીઆના પૈસાની ખ્વાહિશ નથી, મૈત્રિની ખ્વાહિશ છે. ધીરેધીરે રાજાના દિલમાં ચીનની સામે વસવસો પેદા કરવાની વાતો એલચીએ છેડવા માંડી અને ચીનથી કોરીઆને કાંઈ લાભ નથી એમ ઠસાવવા માંડયું. એક દિવસ લાગ જોઇ કોરીઆને ચીનથી સ્વતંત્ર જાહેર કરવાની વાત રાજાના કાને નાંખી. રાજાએ એ મૂંગે મ્હોડે સાંભળી પણ કાંઈ આશા આપી નહિ. આખરે એલચી નિરાશ થયો અને પોસ્ટ-માસ્તર જનરલ હોન્ગ, કર્નલ સો, રાજનો ભાયાત પાક, કીમ વગેરે વજીરમંડળના વિરોધીઓસાથે એણે મસલત કરવા માંડી. સન ૧૮૮૩ ના ડીસેમ્બર માસની ૪ થી તારીખે પોસ્ટમાસ્તર હોન્ગે બધા વજીરોને મિજબાની આપી. મિજબાની ચાલતી હતી એવામાં લ્હાયની બૂમ પડી. જનરલ મીન તપાસ કરવા બહાર નીકળ્યો. પાંચ સાત મારાઓ તેનાપર તલવાર લેઇ તૂટી પડયા. મીન ઘવાયલો, લોહીથી દડદડતો પાછો ફર્યો. એના દીદાર જોઇ મિજબાનોના હોશકોશ ઉડી ગયા. પાક રાજાના મહેલ તરફ દોડયો અને રાજારાણીને સઘળી ઘટના નિવેદન કરી. રાજારાણીએ પાકને પગે પડી આજીજી કરી. પાકે એમને સુરક્ષિત સ્થળે લેઇ જવા માથે લીધું, અને તાઇ-મહેલ આગળ દોરી લાગ્યો. ત્યાં તેમની આસપાસ જાપાની લશ્કર અને વિદ્યાર્થીઓનું ટોળું ઘેરાઇ વળ્યું અને

રાજાનો અંગરક્ષક જનરલ હાં આભો બની ગયો. એટ-લામાં રાજમહેલના મુખ્ય ખોજાસરાએ એને ઇસારો કરી બાજુએ બોલાવ્યો અને કાનમાં ફુંક મારી, કે "મામલો ગંભીર છે." જનરલ હાંએ ડોકું હલાવ્યું અને ચીનના લશ્કરના સેનાધિપતિ જનરલ યુઆનને બોલાવવા એમ નક્કી કર્યું. પણ જનરલ યુઆનને સંદેશો પહોંચાડવા માણસ મોકલે તે પહેલાં તો એ બન્નેને જાપાનીઓએ દૂર ખસેડયા, અને જરા આઘે લેઈ જઇ પૂરા કર્યા. તે પછી રાજા પાસે તાઇમહેલમાં રૂબરૂ હાજર થવા વજીરોને ચીઠ્ઠીઓ લખાવી અને મહેલના દરવાજા આગળ જાપાનની ટોયામાની લશ્કરી શાળામાં ભણેલા વિદ્યાર્થીઓને હાથમાં નાગી તલવાર આપી ઉભા રાખ્યા. વિદ્યાર્થીઓએ વજીર આવતા ગયા તેમ તેમ તલવારના એક જ ઘાથી તેમનાં ધડ ને માથાં જૂદાં કર્યા, અને તેમનાં મુડદાંને ઘસડી એક ખૂણામાં ફેંકી દીધાં. બીજે દિવસે રાણીસાહેબે પોતાની હિકમતથી ચીનના લશ્કરના સેનાધિપતિ જનરલ યુઆનને સંદેશો પહોંચાડયો. યુઆને તા. ૭ મીએ દરવાજા પર આવી મહેલમાં દાખલ થવા રજા માગી. જાપાનીઓએ તેને રોકયો, પણ યુઆન એ-કલો નહોતો. યુઆનની સાથે ૨૦૦૦ ચીનનું અને ૩૦૦૦ કોરીઆનું લશ્કર હતું. એણે તુરત જ મહેલને ઘેરો ઘાલ્યો. જાપાની એ ચીના હાંજા ગગડી ગયા. એણે સુલેહ કર-વાની વાત કરવા માંડી, પણ બીજાઓએ તે ન સાંભળી.

આખરે યુદ્ધ કરવાનું નક્કી કર્યું. યુદ્ધ ચાલતું હતું એ દરમ્યાન રાજાના એક ખિદમતગારે હોંગનું ખૂન કર્યું. આથી અંદરના લશ્કરમાં ગભરાટ ફેલાયો. છતાં ચાર દિવસ સુધી જાપાનીઓએ અને કોરીઆના યુવાન વિદ્યાર્થીઓએ જનરલ સોની સરદારી નીચે યુદ્ધ ચાલુ રાખ્યું. અંતે દારૂગોળો ખૂટી ગયા એટલ બૈરાંછોકરાંઓને વચમાં રાખી જાપાનીઓ હાથમાં તલવાર લેઇ મહેલની બહાર નીકળ્યા અને જેઓના હાથમાં તલવાર હતી તેઓ તલવારથી અને તલવાર નહોતી તેઓ રેતની મૂઠીઓ દુશ્મનોની આંખમાં નાંખી રસ્તો કરતા આગળ વધ્યા. દુશ્મનના ગોળાઓનો અને ગોળીઓનો વર્ષાદ એમણે ફુલના દડાની માફક ઝીલ્યો, અને પોતાની તલવાર ફેરવતાં અને રેતની મૂઠીઓ ઉડાડતાં, ડગલે ડગલે દુશ્મનોની સામે લડતાં આખી રાત એમણે કૂચ કરી, અને સવારે સિયુલથી ૨૭ માઇલ દૂર ચેમુલ્પોના બંદરે આવી પહોંચ્યા. ત્યાંથી જાપાની સ્ટીમર ચીડોસી મારૂમાં બેસી તેઓ જાપાન આવ્યા. તેમની સાથે જનરલ સો જૈપીલ અને એના યુવાન વિદ્યાર્થીઓ પણ ઉતર્યા. જંગી જાપાની લશ્કર લઇ કોરીઆપર ચઢાઇ કરવાની અને ચીનાઓ પર કીનો લેવાની સોએ ઉમેદ બાંધી હતી. આ ગાટે જાપાની પરદેશ ખાતાના વજીરને મળવા તેણે પત્ર લખ્યો. વજીર એ પત્રનો જવાબ જ ગળી ગયો. સો સૌ વિદ્યાર્થીસૈનિકોને લેઇ વજીરના મકાને પહોંચી ગયો અને અંદર દાખલ થઇ વજીર આગળ ઉભો રહ્યો. વજીરે ચીન સામે લડવાની

ના પાડી. સોએ કારણ પૂછ્યું. વજીરે જણાવ્યું કે " અમારી એટલી તૈયારી નથી. " પછી બધા વિ-દ્યાર્થીસૈનિકો તરફ ફરી એણે સવાલ કર્યો: "તમે શું કરવા ધારો છો ?" સોથી આ ન સંખાયું; ક્રોધથી એ રાતોપીળો થઇ ગયો. એના સાથીઓની આંખમાં શાંત રહેવાની આજીજી ભરી હતી, પણ સોથી ન જ રહેવાયું.

"આ સમુરાઇની રીત કહેવાય કે ? અમે તમારાપર વિશ્વાસ રાખ્યો. તમે અમને દગો દેવા બેઠા છો. મારે હવે તમારા દેશમાં નથી રહેવું; હું તમારાથી પૂરી રીતે ધરાઇ ગયો છું. હવે તો જે દેશમાં લોકો વચન પાળે છે અને એક બીજાની સાથે ઇમાનથી રહે છે એ દેશમાં હું ચાલ્યો જઇશ." બીજેજ દિવસે તે જાપાન છોડી સાન ફ્રાન્સીસ્કો આવ્યો. ત્યાં છાપાંઓ વહેંચી રોજના ત્રણ ડોલરથી શરૂઆત કરી અને આખરે યુનિવર્સિટીમાં અભ્યાસ કરી ડોકટરની પદવી મેળવી અમેરિકાના શહેરી તરીકે પોતાનું નામ દાખલ કરાવ્યું, અને ત્યારથી તે જનરલ સો મટી ડોકટર ફીલીપ જૈસન બન્યો.

રાણીનું ખૂન

સને ૧૮૯૪ માં ચીન અને જાપાન વચ્ચે લડાઇ શરૂ થઈ અને એમાં ચીન હાર્યું. જાપાનની આડ-ખીલી દૂર થઇ, અને કોરીઆ ઓથ વિનાનું થઇ ગયું. સને ૧૮૯૫ ના સપ્ટેમ્બર માસમાં જાપાની એલચી વાઇ-

કાઉન્ટ ઈનુઉની જગ્યાએ વાઇકાઉન્ટ મીઉરા આવ્યો. નવા એલચીએ આવીને જોયું કે રાણી જાપાની અમલદારોના હાથ નીચેના લશ્કરને વિખેરી નાંખવાની અને જાપાનની તરફેણના વજીરોને રજા આપવાની ખટપટ કરી રહી છે. એલચીએ પોતાના સેક્રેટરી સુગીમુરાની સલાહથી રાણીમા કાંટો કાઢી નાંખવાનો નિશ્ચય કર્યો. એટલે એણે કુમાર તૈવૂનની સાથે ઉઠબેસ કરવા માંડી. એક મહિનામાં જ બધી યોજના તૈયાર થઇ ગઇ. અકટોબરની ૮ મીએ સવારમાં કુમાર સાહેબના બંગલા આગળથી કેટલાક હથિયારબંધ સિપાઇઓ અને જાપાનીઓનું ટોળું રાજમહેલ તરફ નીકળ્યું. રાજ-મહેલમાં પેસતાં વેંત જ એમણે રાણીસાહેબના માણસોને કબ્જે કરવા માંડયા અને રાજાના કમરામાં જઈ રાજાને ચોમેરથી ઘેરી લીધો. પછી રાણીસાહેબની તપાસ શરૂ થઇ; રાણીસાહેબ બીજા કમરામાં ભરાઇ બેઠાં હતાં; ત્યાં કેટલાક સિપાઇઓ અને જાપાનીઓ જઇ પહોંચ્યા. પણ આગળ વધતાં રાજમહેલના કારભારીએ તેમને રોકયા. તલવારના એકજ ઝટકે કારભારીને એમણે પૂરો કર્યો અને રાજમહેલની બાંદીઓમાં ગભરાટ ફેલાઇ ગયો. તેઓ આમથી તેમ નાસભાગ કરવા લાગી. જાપાનીઓએ તેમના ચોટલા ઝાલી પકડી રાખી અને તલવાર ઉગામી પૂછ્યું, "રાણી ક્યાં છે?" બાંદીઓ રડી પડી. ધ્રૂસકા ખાતાં કહ્યું, " ખબર નથી. "

જાપાનીઓએ ચોટલા ઝાલી તેમને ખૂબ ચક્કર ચક્કર ફેરવી, ફટકાવી પણ "ખબર નથી" એ સિવાય બીજો હરફ તેમના મ્હોમાંથી નીકળ્યો નહિ. જાપાની અધિકારી ઓકામોટો સૌથી મોખરે ચાલતો હતો. કુમારસાહેબના બંગલે એકઠા થયેલા માણસોને 'શિયાળ' ની ખબર લેવાની ભલામણ તેણે જ કરી હતી. તે પોતાની ગીધ જેવી નજર ચોગરદમ ફેરવતો હતો. આખરે એક ખૂણામાં ભરાઈ બેઠેલી એક નાજુક, સ્વરૂપવાન રમણી પર એની નજર પડી. એણે તુરતજ એનો ચોટલો ઝાલ્યો: "તું જ રાણી કે?" રમણીએ ના પાડી, ચોટલો છોડાવી દીધો અને ચીસો પાડી બહાર છજામાં દોડી. રાજકુમાર જોડેના જ કમરામાં હતો. એનું જ નામ તે પોકારતી હતી. ત્રણ વાર એનું નામ એણે પોકાર્યું. ત્રણ વાર રાજકુમારે તે સાંભળ્યું. ચોથી વાર તે બોલે તે પહેલાં તો એક હીચકારા જાપાનીએ તલવાર ખેંચી તેની સુકોમળ ડોક પર ઘા કર્યો. ફુલઝાડ પરથી નાજુક ફુલ ખરી પડે એમ તેના સુકોમળ દેહ પરથી મસ્તક ખરી પડ્યું, અને જાપાની સરકારને શિર સદાને માટે સ્ત્રીહત્યાનું કલંક ચોંટયું.

રૂશિયા ઉભું થયું

ચાર માસ સુધી રાજા અને રાજકુમાર નજરકેદ રહ્યા. છેવટે સ્ત્રીના પોશાક પહેરી પાલખીમાં બેસી

રૂશિયાના એલચીના મકાને આવી ચઢયા. રૂશિયાના એલ-
ચીને તો 'ઘેર બેઠે ગંગા' આવી. તુરત જ એણે રાજા
અને રાજકુમારને આશ્રય આપ્યો. જાપાને પણ વખત
વિચારી રૂશિયા સાથે સુલેહ કરી. અને રૂશિયા સાથે સમ-
જુત કરી ઉત્તર કોરીઆમાં વેપાર કરવાની છૂટ રૂશિયાને
આપી, અને દક્ષિણ કોરીઆ પોતાને માટે રાખ્યું. સને ૧૮૯૮
માં કુમાર તૈવૂન પરલોક સીધાવ્યા, પણ સસરાવહુની
લડાઇમાં કોરીઆને નિર્બળ બનાવી પરદેશીઓના પંજામાં
મૂકતા ગયા.

'સ્વાતંત્ર્ય મંડળ'

અમેરિકા દેશપાર થયેલા ડૉ. ફીલીપ જૈસને કોરીઆ
પાછા ફરી તા. ૭ એપ્રિલ, ૧૮૯૬ ના રોજ 'સ્વતંત્ર'
(ઈન્ડીપેન્ડન્ટ) નામનું નવું પેપર કહાડયું, અને
એ નામનું મંડળ સ્થાપ્યું. આ મંડળ દ્વારા
પરદેશીઓના પંજામાંથી કોરીઆને મુક્ત કરવાની અને
કોરીઆનું રાજતંત્ર કોરીઆની પ્રજાને સ્વાધીન કરવાની
ચળવળ શરૂ થઈ. જોતજોતામાં એ મંડળમાં ૧૦,૦૦૦
સભાસદ નોંધાઇ ગયા, અને રૂશિયાના અમલદારોના હાથ
નીચે કોરીઆના લશ્કરને તાલીમ આપવા સામે તેમણે
વાંધો ઉઠાવ્યો. એક દિવસ દશેહજાર સભાસદ રાજ-
મહેલ આગળ એકઠા થયા, અને રાજાને રૂશિયાના
અમલદારોને રજા આપવા અરજ ગુજારી. રાજાએ તેમને

આમતેમ પટાવવા માંડયા પણ તેમણે તો રૂશિયાના અમલ-દારોને રજા આપવામાં ન આવે ત્યાં સુધી ડગલું પણ ન ભરવાની હઠ પકડી. છેવટે રાજાને એ અમલદારોને રજા આપવી જ પડી. સને ૧૮૯૮ માં મંડળના નવા પ્રમુખ સિંગમેન રીએ ગંજાવર જાહેરસભાઓ ભરવા માંડી અને તેમાં પડદાનશીન સ્ત્રીઓ પણ સામેલ થઈ. આ જોઈ રાજા ચમકયો, અને મંડળને વિખેરાઇ જવાનો હુકમ કર્યો. વિખેરાઇ જવાને બદલે મંડળના તમામ સભાસદો પોલિસચોકી પર હાજર થયા. રાજાએ મુખ્ય મુખ્ય ૧૭ આગેવાનોને પકડી લીધા, પણ એથી શાન્તિ ફેલાવાને બદલે પ્રજાનો પુણ્યપ્રકોપ પ્રકટી ઉઠયો, અને રાજાને પાંચ દિવસની અંદર બધા આગેવાનોને છોડી દેવા પડયા. છેવટે સમાધાન માટે વાટાઘાટ ચાલ્યા બાદ પ્રમુખ સિંગમેન રીને કેદ કર્યો, અને એના પર પારાવાર સિતમ ગુજાર્યો. સને ૧૯૦૪માં ૭ વરસે એને છૂટોકર્યો. એજ સાલમાં જાપાન અને રૂશિયા વચ્ચે લડાઇ સળગી. એમાં રૂશિયા હાર્યું, અને કોરીઆનું સારૂં ક્ષેત્ર જાપાનને હાથ આવ્યું.

એકલુ જાપાન

જાપાને આ સ્થિતિનો લાભ લેવામાં કચાશ રાખી નહિ. સન ૧૮૯૫ માં ચીન સાથે, સન ૧૮૯૮ માં રૂશિયા સાથે અને સન ૧૯૦૨ માં ઈંગ્લાંડ સાથે જાપાને કરેલી સંધિમાં કોરીઆની સ્વતંત્રતા જાળવવાની જાપાને શરત

રાખી હતી. સન ૧૯૦૫ માં જાપાને કોરીઆના રાજા સાથે સંધિ કરી. એમાં એવી શરતો કરી કે કોરીઆના રાજાએ પરદેશ સાથેના વહેવારમાં જાપાનની હરહમેશ સલાહ લેવી, અને 'લશ્કરી કામ માટે' જાપાનને કોરીઆમાં હરેક પ્રકારની અનુકૂળતા કરી આપવી. સંધિ પરની શાહી સૂકાઇ પણ નહોતી અને જાપાને તા. ૧૭ જુન, ૧૯૦૫ ના રોજ હુકમ બહાર પાડયો કે 'લશ્કરી કામ માટે' તમામ વણખેડાયેલી જમીનની જાપાનને જરૂર છે, માટે એ જમીનના માલેકોએ જાપાનની સરકાર પાસેથી એ જમીનની કિંમત લેઇ જવી. આપણે જોઇ ગયા કે કોરીઆ ખેતીપ્રધાન દેશ છે. આવા હુકમથી કોરીઆના ખેડૂતોમાં કેટલો ગભરાટ ફેલાયો હશે એ કલ્પી શકાય એવો છે. જાપાને જાપાની મજૂરોને રેલ્વે લાઇન પર ઉતારવા માંડયા અને લાઇન પરની તથા આગળ પાછળની બધી જમીન ૨૦મા ભાગની કિંમત આપીને 'લશ્કરી કામ માટે' ખરીદવા માંડી. જે લોકોએ એ ભાવે પોતાની જમીન વેચવાની આનાકાની કરી તેમને પરભાર્યા કોરીઆના રાજા પાસે મોકલ્યા અને જણાવ્યું, કે 'પૈસા ત્યાંથી લેઇ લેજો.' પણ રાજા પાસે શું હોય તે મળે ? બીચારાઓની જમીને ગઈ અને પૈસાયે ગયા. રેલ્વે લાઇન પરની તથા આગળ પાછળની બધી જમીન ખરીદી લીધા બાદ રાજધાની સિયુલની આસપાસની જમીન ખરીદાવા માંડી. એ પણ 'લશ્કરી કામ માટે,' જાપાની સિપાઇઓની છાવણી માટે!

એના માલેકોની પણ એ જ વલે થઇ. કેટલાકને થોડા ઘણા પૈસા મળ્યા, કેટલાકને રાતી પાઇ પણ ન મળી. જમીન ખરીદાયા પછી રહેવાનાં ઘરો પર હલ્લો થયો. જાપાનીઓએ માલેકોને દબડાવી ઓછી કિંમતમાં ઘરો પડાવી લેવા માંડયાં, અને કેટલીક વાર તો આડા થયા એમના ખોટા દસ્તાવેજ કરી એમને એમ ઘર લેઇ લીધાં. કોઇક કોઇક સ્થળે જાપાનીઓ નાગા થઇ પાડોશી કોરીઆવાસીઓનાં ઘરોમાં ઘુસી જવા લાગ્યા અને એમના જનાનામાં પેસી જઇ સ્ત્રીઓને ગભરાવવા લાગ્યા. આથી માલેકો આપો-આપ ઘર ખાલી કરી ગયા. કેટલાયે કોરીઆવાસીઓએ જાપાનીઓના ત્રાસથી ડરી જઇ પરદેશીઓને નામે પોતાનાં ઘરબાર ચઢાવ્યાં, અને એ રીતે પોતાની સ્થાવર મિલ્કતને જાપાનીઓની નજરમાંથી બચાવવા લાગ્યા. આ બાબતમાં જાપાની સરકાર પાસે ફરિયાદ લેઈ જનારને કંઇ દાદ મળી નહિ, અને કોઇ પરદેશી (અમેરિકન કે ફ્રેન્ચમેન) વચમાં પડે તો જ કોરીઆવાસી જાપાનીની સામે ન્યાય મેળવી શકે એવી સ્થિતિ બની રહી. જાપાની શાહુકારો અને વેપારીઓની લુચ્ચાઇનો પાર રહ્યો નહિ. ગમે તે કોરીઆવાસી પાસેથી દેવું ચૂકવ્યું હોય તોપણ 'નથી ચૂકવ્યું' કહી બમણા પૈસા લેવા, એનો માલ હજમ કરી જવો, એનાં ઘરબાર પડાવી લેવાં એ તો એમનો રોજનો ધંધો થઈ પડયો. ટ્રામગાડીમાં કે રેલગાડીમાં વગર ટિકીટે મુસાફરી કરવી અને ટિકીટ માગે એટલે ટ્રામ કે રેલના

પાટા પર સૂઈ જવું એ પણ જાપાનીઓની રોજની કારી-
ગિરી થઈ પડી. ઘર બાંધવાને માટે કોરીઆવાસીઓને દહા-
ડીએ બોલાવવા, એમને ત્રીજા ભાગની પણ રોજી ન આપવી,
અને બડબડે તો જાપાની પોલિસોને સોંપી ફટકા મરાવવા
એ પણ એમનો દૈનિક વ્યવસાય થઇ પડયો—અને આ
બધું 'લશ્કરી કામ માટે'!

કોરીઆનું ગુલામીખત

પણ આટલેથી જ જાપાનીઓ અટકયા નહિ. સને
૧૯૦૫ ના નવેમ્બર માસની ૧૫ મી તારીખે જાપાની
એલચી માર્કિવસ ઇટો કેટલાક જાપાની સિપાઇઓને લેઇને
રાજમહેલમાં આવ્યો અને કોરીઆનું રાજતંત્ર તથા પર-
દેશ સાથેનો બધો વ્યવહાર ચલાવવાનું જાપાનને સોંપવાના
ખરડા પર સહી કરવા રાજાને તેમજ પ્રધાનમંડળને
જણાવ્યું. બે દિવસ સુધી રકઝક ચાલી. રાજા તો બધો
તાલમેલ જોઇ ગભરાઇ ગયો અને એક પાસેના ઓરડામાં
ભરાઇ બેઠો. વડા પ્રધાન હાંકયુ સુલે સહી કરવાની
ના પાડી. જાપાની સેનાધિપતિ માર્શલ હાસગાવાએ તલ-
વાર ખેંચી. વડા પ્રધાને કહ્યું: "હિમ્મત હોય તો લગાવી
જો." બે જાપાની સિપાઇઓએ વડા પ્રધાનને પકડી લીધા
અને જોડેના ઓરડામાં ખેંચી ગયા. બાકીના વજીરો
સમજ્યા કે વડા પ્રધાનને મારી નાંખ્યા. એમની આસપાસ
હથિયારબંધ સિપાઈઓ ફરી વળ્યા અને ત્રણ વજીરોના

હસ્તાક્ષર ખરડા પર લેઇ લીધા. રાજાએ અને વડા પ્રધાને એ ખરડા પર સહી ન જ કરી. છતાં કોરીઆ સાથેની સુલેહ તરીકે એ ખરડો બીજે દિવસે બહાર પડયો. ખરડો વાંચી બધાનાં દિલ ઉશ્કેરાઇ ગયાં, અને રાજના જૂના વજીરો, વડા અમલદારો વગેરે લડાઇખાતાના માજી વજીર મીન યોન્ગ વ્હાંની આગેવાની નીચે રાજાને અરજ કરવા રાજમહેલમાં આવ્યા. રાજાએ જણાવ્યું કે કહેવાતા સંધિ-પત્ર પર એણે સહી કરી જ નથી.

આગેવાનોએ સંધિપત્રને રદ્દ જાહેર કરવા વિનંતિ કરી. પરંતુ જે રાજાએ એકવાર પાલખીમાં નાસી જઇ પરદેશીઓનો આશ્રય લીધો હોય તે તેમની સામે કયાંથી લઢી શકે?

આજે દેશમાં કુમાર તૈવૂન પણ નહોતા. તેમને પર-લોક સીધાવ્યે આજે સાત વર્ષનાં વહાણાં વ્હાયાં હતાં. દેશમાં કોઇ નર નહોતો જે રાજાની શુદ્ધબુદ્ધ ઠેકાણે આણે, અને દેશની સરી જતી સ્વતંત્રતા બચાવી લે. સર્વેએ એકબીજાના સામું જોયું. અને રાજાએ નીચી મુંડી કરી ડોકી ધૂણાવી.

વજીરોનો આપઘાત

પ્રતિનિધિમંડળ પાછું ફર્યું. માજી વજીર મીન યોન્ગ વ્હાંએ ઘેર આવી ઝેર ઘોળી પીધું. બીજાઓએ પણ તેની માફક આત્મહત્યા કરી. ગુલામ બની રહેવા કરતાં

મરણ તેમને હજાર દરજ્જે પ્રિય લાગ્યું. આની આખા દેશ પર અસર થઇ. રાજાએ અમેરિકાને વચ્ચે પડવા કહેણુ મોકલ્યું. અમેરિકાએ વચ્ચે પડવા ના પાડી અને સન ૧૮૮૨માં કોરીઆ સાથે થયેલા તહનામાનો ઉઘાડે છોગ ભંગ કર્યો.

કોરીઆવાસીઓ આથી હતાશ થઇ ગયા. માર્ક્વિસ ઇટોએ કોરીઆને જાપાનની અંદરજ સમાવી દેવાની રાજનીતિ અખ્તિયાર કરી. આ માટે તેણે તેમના રીતરિવાજો પર હાથ નાંખ્યો. કોરીઆમાં પુરૂષોએ ચોટલો રાખવાનો રિવાજ હતો. એ ચોટલાની તેઓ માથા ઉપર ગાંઠ વાળતા. માર્ક્વિસ ઇટોએ સરકારી નોકરીમાં રહેલા તમામ અમલદારો, માજીસ્ટ્રેટો વગેરેની એ ગાંઠ કાપી નાંખવાનો હુકમ કહાડયો, અને એમને પોતાની લાગવગ નીચેના તમામ પુરૂષોની એ ગાંઠ કાપી નાંખવાને ભલામણ કરી. આ ઉપરાંત સરકારી અદાલતોમાં અને નિશાળોમાં જાપાની ભાષા દાખલ કરી, ધર્મનું શિક્ષણ કમી કર્યું અને કોરીઆનાં જૂનાં પુસ્તકો ખોળી ખોળી બાળી નાંખ્યાં. કોરીઆના જૂના સફેદ દૂધ જેવા પોશાકને બદલે કાળા અને ખાખી રંગના કોટ પાટલૂન પહેરવાની લોકોને અનેક રીતે કનડગત કરી ફરજ પાડી. કોરીઆવાસી પાસેથી "લશ્કરી કામ માટે" લેઈ લીધેલી જમીન પર જાપાની મજૂરો અને ફેરીઆઓને વસાવ્યા. સિયુલમાં અને બીજાં મોટાં શહેરોનાં મુખ્ય બજારોમાં જાપાની ગીશાઓને લાવી વસાવી અને અફીણમાંથી અર્ક ખેંચી તેનો મોર્ફીઆ બનાવી

ગામેગામ જાપાની ફેરીઆઓ વેચવા નીકળ્યા. કોરીઆના ખેડૂતો હુક્કામાં તમાકુને બદલે મોર્ફીઆ ભરી પીવા લાગ્યા. પહેલાં તેમના હુક્કાની નળીઓ લાંબી રહેતી. જાપાની સરકારના આવ્યા પછી એના હુકમથી એ નળીઓ ટૂંકી થઈ ગઇ હતી. આથી તેમના હુક્કાની પહેલાંની લહેજ્જત ચાલી ગઈ હતી. પણ આ મોર્ફીઆના પ્રતાપે તેમના ટૂંકા થઈ ગએલા હુક્કાઓમાં લહેજ્જત ફરીથી જામી અને તેઓ હુક્કો ગગડાવતાં, જાપાની-ના માલના વખાણ કરતાં, તેની વાટ જોતાં ખેતીની ચિંતા ભૂલી બેઠા. નવા વ્યસનને વશ થઇ તેમણે અનાજને બદલે અફીણનું વાવેતર કરવા માંડયું, અને કેટલીયે સારી જમીન ખેતીના કામ માટે નકામી થઇ ગઈ. બીજી જાતના જાપાની ફેરીઆઓ ગીશાઓની મંડળીઓ લેઇ ગામડાંઓમાં ફરવા લાગ્યા, અને લોકોને નવે જ રંગે ચઢાવવા લાગ્યા.

આ ઉપરાંત કોરીઆની ગુણિકાજાતની કિસાંગ છોકરીઓને ગીશાનો પરવાનો લેવાની જાપાની સરકારે ફરજ પાડી અને એને લીધે કેટલીયે કિસાંગ છોકરીઓ પોતાનો નાચવાગાવાનો અસલ ધંધો છોડી બજારની વેશ્યાઓ બની ગઇ. કોરીઆના અમીરોના ઘરોમાં જાપાની ખાનસામા રાખવાની ફરજ પાડવામાં આવી, અને એ ખાનસામાની રજા સિવાય એક પાઇ પણ ખર્ચવાની સત્તા અમીરો પાસેથી ખુંચવી લેવામાં આવી.

આવી આવી અનેક વાતો બની. આ વાતોથી નાખુશ થઈ કોરીઆમાં વસતા પાદરીઓ અને અમેરિકનો પોતાને દેશ પત્ર લખતા ત્યારે એ સર્વ હકીકત વિગતવાર લખી જણાવતા, અને એની સામે સખ્ત ફરિયાદ કરતા. આવા કેટલાક પત્રો છાપાઓમાં પ્રગટ થતા અને એથી જાપાનીઓની આંખમાં એ કાંટાની માફક ખટકતા. એથી ગોરાઓને હેરાન કરવામાં તેઓ બાકી રાખતા નહિ. જાપાની સિપાઇઓ એકલદોકલ *ગોરા પર બંદુક લેઇ આક્રમણ કરતા, અને મિશનરી બાઇઓ પર પણ હાથ નાંખતાં ખંચાતા નહિ. સન ૧૯૦૬ માં જાપાની એલચી કાઉન્ટ ટનાકાએ સોંગડોનો મશહૂર પાગોડા તોડાવી નાંખ્યો અને તેના પથ્થર ગાડાંમાં ભરી, ટોકીઓ રવાના કર્યા. કોરીઆના વર્તમાનપત્રોએ આ વિષે ખૂબ શોર મચાવ્યો. આમાં (અંગ્રેજી) કોરીઆ ડેઇલી ન્યુસ મુખ્ય હતું. એનો તંત્રી મિ. બેથેલ અંગ્રેજ હતો. જાપાનના અન્યાયો અને જુલમોની જે હકીકતો કોરીઆના પત્રો એ સરકારના ડરને લીધે પ્રગટ કરી શકતા નહિ તે બધી પોતાના પત્રમાં એ બેધડક પ્રગટ કરતો, અને આખી દુનિયાનું તે તરફ ધ્યાન ખેંચતો. જાપાન આ પ્રકાશનથી ગભરાતું, અને એથી આ નીડર અંગ્રેજ પત્રકાર ઘણા વખતથી એને સાલતો. પાગોડાની વાત બહાર પડતાં એની ધીરજ ખૂટી ગઇ.

---

* Mr. and Mrs. Weigali (Dec. 1905) Mr. Mac Rae.

૧૯૦૬ ના અકટોબર માસની ૧૪ મી તારીખે બ્રિટિશ કૉન્સલજનરલની અદાલતમાં હાજર થવા મિ. બેથેલને જાપાની સરકારે (તા. ૧૨ મીએ) કહેણુ મોકલ્યું. મિ. બેથેલ વગર વકીલે હાજર થયો એટલે એની પાસે ૭ મહિના માટે ૩૦૦ પાઉંડના સારી ચાલના જામીન માગ્યા અને જામીન ન આપે ત્યાં સુધી પત્ર બંધ કરવા હુકમ કહાડ્યો. પત્ર ૭ મહિના પછી ફરીથી શરૂ થયું. ૧૯૦૮ ના જુન માસમાં એના પર ફરીથી કામ ચાલ્યું અને ત્રણ અઠવાડીઆની સજા કરી, ૭ મહિના સુધી સારી ચાલ રાખવા માટે અમુક રકમ જામીનગીરીની માગી. મિ. બેથેલે જામીનગીરીની રકમ નહિ ભરી, અને ૬½ મહિનાની જેલ કબૂલ રાખી. પણ જેલમાંથી છૂટયા પછી તુરત જ તેનો દૂભાયેલો આત્મા આ નશ્વર સંસાર છોડી ચાલ્યો ગયો.

માર્કિવસ ઇટોએ એક બાજુ પ્રજાને આ પ્રમાણે નિર્વીર્ય અને નિર્જીવ બનાવી દેઇ જાપાનની અંદરજ સમાવી દેવાનો પ્રયાસ આરંભ્યો, ત્યારે બીજી બાજુ રાજા ઉપર ૧૯૦૫ ના તહનામા પર સહી કરવા વધારે ને વધારે દબાણુ જારી રાખ્યું. રાજમહેલના તમામ જૂના નોકરોને એણે રજા આપી, અને એમને બદલે જાપાની નોકરોને રાખ્યા. દરવાજા પર જૂના અંગરક્ષકોને ખસેડી જાપાની સિપાઇઓ ગોઠવ્યા. રાજમહેલની બાંદીઓના પોશાકમાં ફેરફાર કર્યો, અને રાજના નોકરોનો પોશાક પણ બદલી નાંખ્યો. કોરી-

આનો અસલી સફેદ પહેરવેશ બદલાઇને પાશ્ચાત્ય ઢબનો પરદેશી પોશાક રાજદરબારમાં તેમજ કચેરીઓમાં દાખલ થયો. રાજાને સન ૧૯૦૫ ના તહનામા પર સહી કરવા માર્કિવસ ઇટોએ ઘણોયે સમજાવ્યો; સામ, દામ, દંડ, ભેદ હરેક ઉપાય અજમાવ્યા પણ રાજાએ તો ' જાન જાય તો ભલે જાય, પણ સહી ન કરૂં ' એ જ હઠ પકડી. સન ૧૯૦૭ માં હેગની પરિષદ્ મળી. રાજાએ મહેલમાં રહ્યે રહ્યે બહારના માણસો સાથે સંદેશા ચલાવી પોતાના પ્રતિનિધિઓને એ પરિષદ્‌માં મોકલ્યા. પણ કોઇએ તેમની વાત ત્યાં સાંભળી નહિ. રાજા હતાશ થયો. માર્કિવસ ઇટોને ' ભાવતું હતું ને વૈદે કહ્યું. ' એણે રાજાને ગાદીએથી ઉઠાડી મૂકયો અને એના નમાલા દીકરાને રાજ્યાભિષેક કર્યો. નવો રાજા ગાદીએ આવ્યો કે તુરત જ એના નામથી કોરીઆના જૂના ' ભાડૂતી ' લશ્કરને હથિયારો સોંપી દેઇ વિખેરાઈ જવાનો જનરલ હાસગાવાએ હુકમ કર્યો. લશ્કરે વિખેરાઇ જવાને બદલે દારૂગોળો એકઠો કરી લડવાની તૈયારી કરી. જાપાનીઓએ ચોમેર મશીનગનો ગોઠવી લશ્કરની બરાક ઘેરી લીધી, ચાર કલાક સુધી યુદ્ધ ચાલ્યું. કોરીઆ-વાસીઓ ખૂબ બહાદૂરીથી ઝૂઝયા પણ છેવટે જાપાનીઓની મશીનગનો આગળ તેમની હાર થઇ, અને આ બળવો એક જ દિવસમાં સમી ગયો. ૧૯૦૯ માં કોઇ કોરીઆવાસીએ માર્કિવસ ઇટોનું ખૂન કર્યું. ઇટોની જગ્યાએ કાઉન્ટ ટેરોશી આવ્યો. એણે આવીને ૧૯૧૦ માં કોરીઆને જાપાનની સાથે જોડી દીધું, અને

પોતે રેસિડન્ટ-જનરલને બદલે ગવર્નર-જનરલ બની ગયો. એ પછી ત્રાસનું સામ્રાજ્ય ફેલાયું. સાધારણ પોલિસોને બદલે રસ્તામાં સિપાઇઓ ગોઠવાઇ ગયા, અને વર્તમાનપત્રો બંધ પડયાં. સૌ શકદાર માણસો પકડાવા લાગ્યા. ૧૪૯ ખ્રિસ્તીઓને માર્કિવસ ઇટોના ખૂનના આરોપસર ઉભા કર્યા. એમાંથી ૩ જેલમાં જ મરી ગયા, ૨૩ છૂટી ગયા અને ૧૨૩ ને કેફિયત સાંભળ્યા વિના જ સજા થઇ. આથી અમેરિકા વગેરે દેશોમાં હોહા થઈ. જાપાન ગભરાયું, અને એમના કેસની હાઇકોર્ટ આગળ ફરીથી સુનાવણી થઇ. એમાં પરદેશી પત્રોના રિપોર્ટરો વગેરે હાજર રહ્યા. એથી એમને બોલવાની પૂરી છૂટ મળી. એક કેદીએ જુબાની આપતાં જણાવ્યું કે:

"જેલમાં પોલિસે મને નાગો કર્યો અને મારા હાથ મારી પીઠ પાછળ બાંધી મને અદ્ધર ટંગાવ્યો. આવી દશામાં મને ખૂબ વાર રાખી મૂક્યો. આથી હું બેભાન થઇ ગયો એટલે મને નીચે ઉતાર્યો અને પાણી પાયું. હું શુદ્ધિમાં આવ્યો કે પાછો તુરતજ મને અદ્ધર ટંગાવ્યો અને એ રીતે મને કેટલાયે દિવસ સુધી રાખ્યો. એક રોજ, સાંજે એક પોલિસ મારી પાસે આવ્યો, અને મને બે જણાએ સહી કરેલું કબૂલાતપત્ર બતાવ્યું. મેં સહી કરવાની ના પાડી, એટલે એણે મને કહ્યું કે, 'સહી કરીશ તો છૂટી જઇશ, નહિ તો મરી જઇશ ત્યાં સુધી છોડીશું નહિ.' છતાંયે મેં એવી રીતે સહી કરવાની ના પાડી. એણે મને પાછો

અદ્ધર ટ[illegible]ગ્યો અને બે મહિના સુધી એ રીતે રીબાવ્યો. મને લાગ્યું કે આ લોકો મારો જીવ લીધા વિના છોડનાર નથી, એટલે મેં સહી કરી આપી અને એમણે જેટલું કહ્યું એ બધું કહેવાની હા પાડી.”

આવી બીજી કેટલીયે જુબાનીઓ પડી. કેસની સુનાવણી ૫૧ દિવસ ચાલી. છેવટે ૭ જણ સિવાય બધાને છોડી મુકયા, અને એ ૭ જણને પણ ૩ વર્ષ પછી છૂટા કર્યા.

ગેરીલા લડત

પણ આ બધું કેટલાક તેજ કોરીઆવાસીઓથી સહન ન થયું. એમણે પોતાની ટુકડીઓ ઉભા કરી અને જાપાનીઓની સામે શિવાજી મહારાજની માફક લડવાનું નક્કી કર્યું. તેઓ શિવાજી મહારાજના માવલાઓની માફક ડુંગરાઓમાં ભરાઈ બેસતા, અને લાગ પડયે જાપાનીઓ પર તૂટી પડતા. કેટલીકવાર ડુંગરાઓ પરથી તેઓ જાપાનીઓ પર મોટી શિલાઓ ગબડાવતા, તેમના તાર અને રેલના પાટા ઉખેડી નાંખતા, અને અનેક રીતે તેમને રંજાડતા. જાપાનીઓ આવા અચાનક છાપાઓથી પહેલાં ગભરાઇ ગયા, પણ ધીરે ધીરે એમણે તૈયારીઓ કરવામાંડી. હુમલો કરનાર માણસો છાપો મારીને ડુંગરાઓમાં ભરાઇ જતા હોવાથી તેમને પકડવાનું કામ જરા મુશ્કેલ થયું ખરૂં, પણ એથી જાપાનીઓ ડગ્યા નહિ. એમણે બીજી યુક્તિ શોધી કહાડી. જે ડુંગરાઓમાં આ માણસો ભરાઇ

જતા તે ડુંગરાઓની તળેટી પરનાં ગામો તેમણે બાળવા માંડયાં, અને સ્ત્રી, પુરૂષ, બાળકો જે બળતા ગામમાંથી બહાર નીકળ્યાં તેમને ગોળીથી વીંધવા માંડયાં. આ રીતે તેમણે ગામોનાં ગામ બાળી મૂકયાં અને કેટલોયે મુલક વેરાન કરી નાંખ્યો. ડુંગરાઓમાં ભરાઇ બેસનારાઓને ખાધખોરાકી મળવી મુશ્કેલ થઈ ગઇ. કેટલાંક ગામોમાં તો જાપાનીઓએ ખ્રિસ્તી સ્ત્રીપુરૂષોને તેમના દેવળમાં એકઠા કર્યા, અને દેવળના દરવાજા બંધ કરી દેવળને આગ લગાડી. આગથી દેવળની ભીંતો તૂટી પડી અને કયાંક કયાંક મોટાં બાકોરાં પડયાં. આ બાકોરાંઓમાંથી જે માણસો બહાર નીકળવા માંડયાં તેમને જાપાનીઓએ ગોળીથી વીંધી નાંખ્યાં. વર્ષો સુધી આ લડત ચાલુ રહી. આ લડતથી જાપાનીઓ કરતાં કોરીઆવાસીઓને વધારે નુકસાન થયું, એટલે ડુંગરાઓમાં ભરાઈ બેસનારાઓની આંખ ઉઘડી, એમની જરીપૂરાણી બંદુકોનો દારૂગોળો ખૂટી ગયો અને એમણે આવી લડત કાઇને છોડી દીધી.

જાપાનનો કીનો

પણ એથી જાપાનીઓનો કીનો હોલવાયો નહિ. એમણે ગમે તે માણસને પકડવા માંડયાં અને અંધારી કોટડીઓમાં પૂરી તેમના પર કેર વર્તાવ્યો. સને ૧૯૧૬—૧૭ માં જાપાની સરકારના જ હેવાલ મુજબ ૮૨,૧૨૧ મા-

ણુસોને કેદમાં પૂર્યા અને એમાં ૫૬,૦૧૩ માણુસોને તો કાંઇ તરતપાસ કર્યા વિના જ સજા થઇ. ૭૫,૦૦૦ માણુસો પોતાનાં ઘરબાર છોડી કુટુંબકબીલા સાથે કડકડતી ઠંડીમાં મંચૂરીઆના બરફના પહાડોમાં હિજરત કરી ગયા. ' હિજરત ' માં તેમની શી દશા થઇ તેનું વર્ણન કોરીઆની એક કોલેજના પ્રિન્સિપાલ મિ. કૂક નીચે પ્રમાણે કરે છે:—

" સ્ત્રીઓ પોતાનાં બાળકોને પીઠ પાછળ ઝોળીમાં નાંખી ચાલતી હતી. તેમનાં શરીર પર ફાટયાંતુટયાં વસ્ત્ર ઓઢેલાં હતાં અને એથી એમનાં શરીર અર્ધનગ્ન દેખાતાં. માત્ર બાળકોના દેહની ગરમી સ્રીઓને મળતી, અને સ્રીઓના શરીરની હુંફથી બાળકો જીવતાં રહેતાં. ગમે તેટલું જતન કરવા છતાંયે બાળકોના બચુડીઆ પગ ઝોળીની બહાર રહી જતા અને બરફની ઠંડીમાં ઠરી જતા. કેટલીક વાર તો તેમના પગોની મગની શિંગ જેવી આંગળીઓ એકમેકની સાથે ઠરીને એવી સજ્જડ ચોંટી જતી કે વછૂટતી જ નહિ. ઉમરે પહોંચેલા ડોસાડોસીઓ પોતાની બેવડી વળી ગયેલી કમર લેઇ લાકડીના ટેકાથી ચાલ્યા જતા, અને એમના કરચલીવાળા મ્હોં બરફની ઠંડીથી ફાટી જતાં. છેવટે જ્યારે ચાલવાની હામ ન રહેતી ત્યારે લાકડી નીચે મૂકી 'હાસ' કહી બેસી જતા, અને સાથીઓને આગળ ચાલવાનું કહી પોતે ત્યાં જ મૃત્યુની અનંત નિદ્રાને વશ થતા."

આ રીતે માત્ર ડોસાડોસીઓ જ નહિ પણ કેટલાયે

ભરજુવાન પુરૂષો અને સ્ત્રીઓ ભૂખના ત્રાસથી અને બરફની ઠંડીથી મંચૂરીઆના બરફના પહાડોમાં જ લેટી ગયા, અને એમનાં મુડદાં પર બરફનું જ કફન ઢંકાયું. જાપાનીઓનાં હૃદય મંચૂરીઆના પહાડો કરતાંયે કઠણ થઈ ગયાં હતાં, બરફ કરતાંયે ઠંડાંગાર થઈ ગયાં હતાં કે દર વરસે હજારો સ્ત્રી પુરૂષો અને બાળકો એમનો આશ્રય છોડી એ પહાડોનો અને એ બરફનો આશ્રય લેતાં હતાં ! જે ત્રાસ કરતાં હજારો સ્ત્રી પુરૂષોને બરફની જીવતી કબર વહાલી લાગે એ ત્રાસ કેવો હોવો જોઇએ !

પેરિસની સુલેહ પરિષદ્

સને ૧૯૧૮ માં પેરિસમાં સુલેહ પરિષદ્ મળી. નાની પ્રજાઓના રક્ષણ માટે મિત્રરાજ્યોએ જર્મની સામે યુદ્ધ જાહેર કર્યું છે, એવાં વચનોથી કોરીઆવાસીઓ પણ ભોળવાયા. ૧૮૮૨ ના તહનામા મુજબ અમેરિકા કોરીઆને જુલમગારની સામે મદદ કરવા બંધાયું હતું. પણ જ્યારે સને ૧૯૦૫ ના નવેમ્બર માસમાં તલવારની અણીથી જાપાને કોરીઆ પાસે ગુલામીનું ખત લખાવી લીધું અને કોરીઆએ તહનામા મુજબ અમેરિકાને મદદ કરવા વિનંતિ કરી, ત્યારે અમેરિકા લાચારી બતાવી છૂટી પડયું હતું, એ આપણે જોઇ ગયા. ફરીથી પાછા સને ૧૯૧૮ માં અમેરિકા પાસે કોરીઆ બે હાથ જોડી યાચના કરતું ઉભું રહ્યું, અને પ્રેસિડન્ટ વિલ્સન આ વખતે તો જરૂર મદદ કરશે એવી આશાએ ત્રણ પ્રતિનિધિઓને સુલેહ પરિષદ્‌માં

મોકલવાનું નક્કી કર્યું. પણ વાચક માનશે ? ' નાની નાની પ્રજાઓના રક્ષણ ' ની અને ' આત્મનિર્ણય ' ની વાતો કરતાં જે પ્રેસિડન્ટ વિલ્સનની જીભ કદિયે સૂકાતી નહોતી તેજ પ્રેસિડન્ટની સરકારે પ્રતિનિધિઓને બિલકુલ મદદ આપી નહિ એટલુંજ નહિ, પણ પેરિસ સુધી પહોંચાડવાનીયે ના પાડી. આખરે એક પ્રતિનિધિ ક્રીઉસિક કીમ કોઇપણ રીતે પેરિસ જઇ પહોંચ્યો. પણ મિત્રરાજ્યોના પ્રતિનિધિઓએ તેની સાથે વાતચીત કરવાનીયે ના પાડી. બીચારા કોરીઆવાસીઓ આથી ઘણા નિરાશ થયા. ઘડીભર એમ લાગ્યું કે લોકો પાછા તોફાને ચઢી જશે, પણ દેશના આગેવાનો ખતા ખાઇ ખાઇને તોફાનમાં કાંઇ લ્હાણુ નથી એટલું સમજ્યા હતા. એથી એમણે નીચેનું જાહેરનામું બહાર પાડયું:

ગમે તે કરો પણ
જાપાનીઓનું અપમાન કરશો નહિ;
પથરા ફેંકશો નહિ;
કોઇને મારશો નહિ;
કારણ આ બધાં જંગલી માણસોનાં કામ છે.

રાજાનું મૃત્યુ

આ જાહેરનામાની લોકો પર સારી અસર થઇ. તે પછી થોડા જ વખતમાં (ફેબ્રુઆરી, ૧૯૧૯) બરતરફ થયેલો રાજા મરણ પામ્યો. આગેવાનોએ જોયું કે દેશને

માટે આ અણીનો વખત છે. આવી તક સો વરસે પણ ફરી આવનાર નથી. જાપાનીઓની ગુલામી સ્વીકારવાનો તો તેમનો વિચાર હતો જ નહિ. તેમણે " સ્વતંત્રતાનું જાહેરનામું " (Declaration of Independence) ઘડીને તૈયાર કર્યું અને તેના પર જૂદા જૂદા ૩૩ આગેવાનોએ સહી કરી, તેની હજારો નકલો છપાવી તૈયાર રાખી. તે પછી તેમણે તેની એકેક નકલ દરેક ગામના આગેવાન ગણાતા, વિશ્વાસુ માણસો પર મોકલી આપી, અને સાથે એક કાગળ બીડયો, તેમાં લખ્યું કે: " આવતા સોમવારના દિવસે (તા. ૩ માર્ચ ૧૯૧૯) મહારાજાની દફનક્રિયાનો દિવસ છે તે વખતે સરઘસ કહાડી, જાહેરસભા ભરી આ સાથેનું જાહેરનામું વાંચશો અને આપણા દેશને સ્વતંત્ર જાહેર કરશો."એ ઉપરાંત તેમણે શાળાઓના કેટલાક વિદ્યાર્થીઓને ઉભા કર્યા અને જાહેરનામું વંચાઇ રહે કે તુરતજ જાહેરનામાની નકલો સભાઓમાં, શેરીએ શેરીએ, દુકાને દુકાને, શહેરે શહેર અને ગામે ગામ તેમની મારફત વહેંચી દેવાની ગોઠવણ કરી.સભાઓનો સમય અને ભાષણકર્તાઓનાં નામ પણ નક્કી કર્યાં. આ રીતે બધી યોજના ઘડાઇ તૈયાર થઇ. જાપાનીઓને લાગ્યું કે આ લોકો કંઇક તૈયારી કરી રહ્યા છે, પણ શાની તૈયારી કરી રહ્યા છે એ તેમને માલમ પડયું નહિ. આથી તેઓ ગુંચવાયા. તેમણે હુકમ કહાડયો કે રાજાની દફનક્રિયાના દિવસે (સોમવારે, તા. ૩ માર્ચે) કોઇએ સભા ભરવી નહિ, કે બીજી કોઇ રીતે ભેગા થવું નહિ. આગેવાનોએ પોતાનો દિવસ બદલી સોમ-

વારને બદલે શનિવાર (તા. ૧ માર્ચ) રાખ્યો, અને સૌને સંદેશો મોકલી દીધો કે સમારંભનો દિવસ બે દિવસ આગળ રાખ્યો છે. જાપાનીઓને આ નવી ગોઠવણુની ગંધ સરખી પણુ આવી નહિ.

સ્વતંત્રતાનું જાહેરનામું

સન ૧૯૧૯ ના માર્ચ માસની ૧ લી તારીખની સવાર પડી. જાહેરનામા પર જે ૩૩ આગેવાનોએ સહી કરી હતી તેમણે બપોરના બે વાગ્યે કોરીઆની રાજધાની સિયુલના બાઇટ કાફે નામના હોટેલમાં જાપાની ઓફિસરોને ખાણુા-પર નોતર્યા. ખાણું પૂરૂં થયું એટલે સોન બ્યુન્ગનીએ ખિસ્સામાંથી જાહેરનામાનો કાગળ બહાર કહાડયો, અને ઉભા થઇ :મોટેથી વાંચવા માંડયો. જાપાની ઓફિસરો દિવાલપરના ચિત્રની પેઠે સ્થિર થઇ ગયા. જાહેરનામું પૂરૂં વંચાઇ રહ્યું એટલે સોન બ્યુન્ગનીએ ટેલીફોનપર જઇ પોલિસ-ચોકીનો નંબર માગ્યો. નંબર સંધાતાં પોલિસ સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટને ટેલીફોનપર બોલાવ્યો, અને ખબર આપી, કે " કોરીઆ સ્વતંત્ર થયું છે અને અમે બધા તમારી જ રાહ જોઈએ છીએ." પોલિસ સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટ આભો બની ગયો. પાછી ટેલીફોનપર ઘંટડી વાગી અને સોન બ્યુન્ગનીનો અવાજ સંભળાયો: " આપની મોટર મોકલી આપો." પોલિસ સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટ ઉંઘમાંથી ઝબક્યો હોય તેમ "આપ શું ખરેખાત કહો છો?" "જી, હા. આપની મોટર મોકલી આપો. અમે બધા એની જ રાહ જોઇએ છીએ." પોલિસ સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટે

થોડાક પોલિસની સાથે મોટર રવાના કરી. મોટર હોટેલના દરવાજા આગળ આવી ઉભી રહી કે એક પછી એક આગેવાનો સ્મિત કરતા કરતા હોટેલની બહાર નીકળ્યા, અને સહેલગાહે જતા હોય એમ મોટરમાં ગોઠવાઇ ગયા. પોલિસને જોઇ લોકોનું ટોળું એકઠું થયું અને આગેવાનોને જોયા એટલે મન્શી ! મન્શી !* ના જયઘોષ થઇ રહ્યા. આ જયઘોષ સાંભળી આખે રસ્તે લોકો ઉભરાઇ ગયા, અને મોટરને જવાનો માર્ગ પણ બંધ થઇ ગયો. મન્શી ! મન્શી ! ની બૂમોથી આખું શહેર ગાજી ઉઠયું, અને આગેવાનોના પ્રયાસથી રસ્તો ખુલ્લો થતો ગયો તેમ તેમ કીડીના વેગે મોટર આગળ વધવા લાગી. હજારો સ્ત્રી પુરૂષો અને બાળકો આગેવાનોનાં દર્શન કરવા તૂટી પડયાં. એકાએક દરેક ઘર પર કોરીઆનો વાવટો ચઢી ગયો. લોકોના હાથમાં પણ એ વાવટો ફરકવા લાગ્યો. સ્ત્રી, પુરૂષ, બાળક સર્વેના મ્હોમાં મન્શી ! અને હાથમાં કોરીઆનો વાવટો ! જાપાની પોલિસ તો દિઙ્મૂઢ જ થઇ ગઇ. કોરીઆનો વાવટો રાખનારને મોતની સજા હતી. પણ આટલા બધામાં કોને પકડે અને કોને નહિ ? જ્યાં જ્યાં નજર પડતી ત્યાં ત્યાં આ વાવટો જ દેખાતો. રસ્તાપરના મકાનોના ઝરૂખાઓપર કે બારીઓપર આ વાવટોજ નજરે પડતો. મન્શી ! મન્શી ! ની ગગનભેદક ચીસોથી જાણે કાનના પડદા ફાટી જશે એમ લાગતું. આગેવાનો હસી હસી લોકોનાં વંદન ઝીલતા, અને આગળ

---

*જુગ જુગ જીવો કોરીઆ !

પાછળ લોકોનું ટોળું ચાલતું. આ પ્રમાણે તેઓ પોલિસચોકી- એ જઈ પહોંચ્યા, અને જો જાપાની પોલિસ મોટરનાં પાટી- આંપર ઉભી ન હોત તો સર્વ કોઇને ભ્રમ થયા વિના ન રહેત કે એ તો આગેવાનોનું સરઘસ નીકળ્યું છે. કોરીઆનાં બાળકો તો હજીયે એ ભ્રમમાં છે. અને એમનો એ ભ્રમ અદ્યાપિપર્યંત કોઇ ટાળી શક્યું નથી.

સર્વે આગેવાનો બહાર નીકળી મોટરમાં બેઠા, અને હોલ ખાલી પડ્યો ત્યારે બાણુપર ચિત્રવત્ થઇ ગયેલા જાપાની ઓફિસરોની આંખ ઉઘડી, અને એમને ભાન થયું કે પરિસ્થિતિ બદલાઇ ગઈ છે. હજીયે તેમના કાનમાં જાહેરનામાનાં નીચેનાં વાક્યોના રણકાર વાગી રહ્યા હતા.

"જો આપણે ભૂતકાળની ભૂલો સુધારવી હોય, વર્તમાન- નું દુ:ખ ફેડવું હોય, ભવિષ્યના જુલમમાંથી છૂટવું હોય, આપણાં બાળબચ્ચાંઓની ગુલામીની જંજીર તોડવી હોય, આપણી ભવિષ્યની સંતતિ માટે સુખશાન્તિનો વારસો મૂકવો હોય તો સૌથી પ્રથમ આપણે સ્વતંત્ર બનવું જોઈએ. જો દરેક સ્ત્રી પુરૂષ સત્ય અને ન્યાયને વળગી રહી, ખુદાને હાઝરનાઝર જાણી, પોતાના દિલમાં પાકો નિશ્ચય કરે તો બે કરોડ માણસો શું ન કરી શકે ? દુનિયામાં એવી કયી ચીજ છે કે જે તેઓ ન મેળવી શકે ?"

આ જાહેરનામું ગામે ગામ અને શહેરે શહેર વંચાયું. ગામે ગામ અને શહેરે શહેર સભાઓ થઇ. ગામે ગામ અને

શહેરે શહેર ભાષણો થયાં. ગામે ગામ અને શહેરે શહેર વિદ્યાર્થીઓએ જાહેરનામાની નકલો લોકોમાં વહેંચી. ગામે ગામ અને શહેરે શહેર કોરીઆનો વાવટો ફરકયો. સર્વના દિલમાં એક જ વિચાર થયો—ઉદભવ્યો: બે કરોડ માણુસો શું ન કરી શકે ? સર્વેએ એક જ નિશ્ચય કર્યો: આપણે સ્વતંત્ર બનવું જોઇએ. અને આ નિશ્ચય સર્વેની રૂબરૂ ખુદાને હાઝર–નાઝર જાણીને થયો. કોઇએ તોફાન કર્યું નહિ. કોરીઆની સ્વતંત્રતાનો દિવસ પૂર્ણ શાન્તિથી ઉજવાયો. કેદ પકડાયેલા આગેવાનોની જગ્યાઓ બીજા આગેવાનોએ પૂરી, અને તેમણે ઢંઢેરો બહાર પાડી પ્રજાને પૂર્ણ શાન્તિ જાળવવા માટે અભિનંદન આપ્યું, અને જણાવ્યું, કે તોફાન કરનાર માણુસ દેશનો દુશ્મન છે.

જાપાનનો જવાબ

શનિવાર એ કોરીઆની સ્વતંત્રતાનો દિવસ હતો. રવિવાર અણુજાનો દિવસ હોવાથી તે દિવસે લોકોએ સરઘસો કાઢયાં નહિ કે સભાઓ પણ ભરી નહિ. જાપાની સરકાર હવે બેહોશ મટી હોશમાં આવી ગઇ હતી. એણે આ અણુજાનો લાભ લીધો. રસ્તામાં જે રડયાખડયા માણુસો નજરે પડયા તેમના પર જાપાની સિપાઇઓ હાથમાં ધારીઆં* અનેતલવાર લઇ તૂટી પડયા. કોઇનાપર લાઠી ચલાવી

* આ ધારીઆં આખા વાંસ જેટલું લાંબું રાખ્યું હતું જેથી દોડનારને દૂરથી પકડી શકાય.

માથું ભાંગી નાંખ્યું, તો કોઇને બેહોશ બનાવી ગટરમાં ધકેલી દીધો. જે રસ્તામાં મળ્યો તેને ધારીઆની ધારનો કે લાઠીના મારનો સ્વાદ ચખાડયો. કોઇનો હાથ કાપી નાંખ્યો તો કોઇનો પગ કાપી નાંખ્યો. કોઇના કાન કાપી નાંખ્યા તો કોઈનું નાક કાપી નાંખ્યું. કોઈના તલવારના આડા ઉભા ઘા કરી રાઇ રાઇ જેટલા ટુકડા કર્યા. પણ આથી તો લોકોનો રોષ શતગણો વધી ગયો. બીજે દિવસે શાળાઓ અને પાઠશાળાઓમાં, કોર્ટોમાં અને કચેરીઓમાં, દુકાનોમાં અને ઓફિસોમાં, જ્યાં જુઓ ત્યાં તાળાં નજરે પડયાં. સર્વત્ર હડતાલ પડી. એક ચકલું પણ ફરકયું નહિ. ઠેઠ રવિવારથી બુધવાર સુધી ચાર દિવસ હડતાલ રહી. શાકભાજી પણ મળવી મુશ્કેલ થઈ. નિશાળોમાં શિક્ષકો આવીને બેઠા પણ એક વિદ્યાર્થી આવ્યો નહિ. અદાલતોમાં અમલદારો આવીને બેઠા પણ એક અસીલ આવ્યો નહિ. પોલિસચોકીમાં કોરીઆવાસી પોલિસમાંથી એક પોલિસ આવ્યો નહિ. માત્ર તેમના ડ્રેસ અને પટ્ટા આવ્યા, અને તેનો પોલિસચોકીઓ આગળ મોટો ઢગ થયો. પણ આથી જાપાનીઓ ડરી જાય તેમ નહોતા. તેમણે બુધવારને દિવસે જબરદસ્તીથી હડતાલ ઉઘડાવવાનો નિશ્ચય કર્યો. સૌથી પહેલાં પોચા જાણી એમણે દુકાનદારોને પકડયા, અને એમને ઘેર જઇ, કુંચી લેવરાવી દુકાને પકડી આણ્યા.

દુકાનદારોની હડતાલ

પોલિસની ધાકથી દુકાનદારોએ દુકાનો ઉઘાડી. પણ એક

બજારમાં દુકાનો ઉઘડાવી પોલિસ બીજા બજારમાં ગઈ, એટલે પહેલા બજારવાળાઓએ હાથમાં તાળાં લેઇ દુકાનો બંધ કરવા માંડી. બીજા બજારમાં દુકાનો ઉઘડાવી પોલિસ ત્રીજા બજારમાં ગઇ એટલે બીજા બજારવાળાઓએ દુકાનો બંધ કરી. આ પ્રમાણે ચાર પાંચ બજારોમાં દુકાનો ઉઘડાવી પોલિસ પહેલા બજારમાં આવી તો બધી દુકાનો જેમની તેમ બંધ દીઠી. પોલિસના ગુસ્સાનો પાર રહ્યો નહિ. ફરીથી બધા દુકાનદારોને પકડી આણ્યા, અને ફરીથી દુકાનો ઉઘડાવી. આ વખત તો પહેલાંનો અનુભવ ધ્યાનમાં રાખી બજારના બન્ને છેડે (લશ્કરી) સિપાઇઓ ઉભા રાખ્યા, કે કોઇ દુકાન પાછી બંધ ન કરે. આ રીતે દુકાનો ઉઘડી ખરી પણ સોદો થયો નહિ. જે કોઇ ખરીદવા આવતું એને દુકાનદાર પાધરો જ કહી દેતો ‘ નથી ’. બીચારો ખરીદનાર એક છોડી બીજી દુકાને જતો અને બધે એટજ શબ્દ સાંભળતો: ‘ નથી ’. આ પ્રમાણે કેટલાંયે અઠવાડીઆં ચાલ્યું, અને દુકાનમાં બહાર ગોઠવેલી ચીજો સિવાય એક પણ ચીજની ઘરાકી થઈ નહિ.

વિદ્યાર્થીઓની હડતાલ

નિશાળોની પણ એજ હાલત હતી. શિક્ષકો આવીને બેસી રહ્યા પણ એક વિદ્યાર્થી ફરકયો નહિ. જ્યાં જુઓ ત્યાં ખાલી પાટલીઓ જ દેખાતી. આખરે સરકારે હુકમ કહાડયો કે જે વિદ્યાર્થી ગેરહાજર રહેશે તેને સર્ટિફીકેટ મળશે

નહિ. છતાંયે એક વિદ્યાર્થી આવ્યો નહિ. આખરે સિયુ-લની એક નિશાળના વિદ્યાર્થીઓ ઢીલા પડયા હોય એમ દેખાયું. એમણે અમુક દિવસે નિશાળે હાજર થવાનું વચન આપ્યું. શિક્ષકોના આનંદનો પાર રહ્યો નહિ. એમણે તે દિવસે મોટો સમારંભ ગોઠવ્યો, અને પ્રતિષ્ઠિત જાપાનીઓને હાજર રહેવા નિમંત્રણપત્રિકાઓ મોકલી. જાપાનીઓ પણ હરખાઇ ગયા. એમણે આભારની ઉંડી લાગણીથી એ નિમંત્રણ સ્વીકાર્યું. શિક્ષકોએ આનંદમાં આવી જઇ વિદ્યાર્થીઓ પાસે કેટલાક સંવાદો તૈયાર કરાવ્યા, અને મહેમાનોના માનમાં સમારંભના દિવસે એ સંવાદો ભજવવાનું નક્કી કર્યું. મુકરર કરેલે દિવસે સર્વ મહેમાનો આવી યથા-સ્થાને ગોઠવાઇ ગયા, અને એમની આગળ વિદ્યાર્થીઓએ પોતાના સંવાદો ભજવી બતાવ્યા. મહેમાનોના આનંદનો પાર રહ્યો નહિ. એમણે શિક્ષકોને અભિનંદન આપ્યું, અને શિક્ષકો મહા મહેનતે મુખને મલકાતું બીડી શકયા. અંતે એક ૧૩ વર્ષનો વિદ્યાર્થી સર્વ મહેમાનોનો આભાર માનવા ઉભો થયો. એણે ઘણી જ દિલચસ્પ અને મીઠી જબાનમાં મહેમાનોનો આભાર માન્યો. છેવટે એ બાળવિદ્યાર્થી થોડીવાર થોભ્યો, જરા ટટ્ટાર થયો. એની આંખ કોઇ અજબ તેજથી ચમકી ઉઠી. તે બોલ્યો: "હવે અમારે આપની પાસે એક જ ચીજ માગવાની છે. તે એ છે કે"– આટલું બોલી એણે પોતાનો હાથ પોતાના ખિસ્સામાં નાંખ્યો, અને જેને માટે સેંકડો કોરીઆવાસીનાં માથાં ધડથી જૂદાં થયાં હતાં એજ–કોરીઆનો વાવટો–બહાર

કહાડી, હવામાં ફરફરાવી કહ્યું કે: " અમને અમારો દેશ પાછો આપો ! જુગ જુગ જીવો કોરીઆ ! મન્શી ! " આટલું કહેતાં વાર જ બધા વિદ્યાર્થીઓ ઉભા થઇ ગયા. દરેકે પોતપોતાના ખિસ્સામાંથી કોરીઆનો વાવટો બહાર કહાડી હવામાં ફરફરાવ્યો અને એકકે અવાજે બોલી ઉઠયા: "મન્શી ! મન્શી ! " તે પછી દરેકે પોતપોતાનાં સર્ટિફીકેટ હાથમાં લેઈ મહેમાનોને બતાવી તેના ચૂરેચૂરા કરી નાંખ્યા, અને એ ચૂરા જમીન પર નાંખી પગ નીચે કચર્યા, અને તુરત જ બબ્બેની હારમાં ગોઠવાઇ જઈ કૂચકદમ કરતા તેઓ નિશાળની બહાર નીકળી ગયા. બીચારા મહેમાનોની તો આંખો જ ફાટી ગઇ.

બીજે દિવસે વિદ્યાર્થિનિઓ અને વિદ્યાર્થીઓનું મોટું ટોળું સરઘસ આકારે બહાર નીકળ્યું. દરેકના હાથમાં કોરીઆનો નાજુક વાવટો ફરકી રહ્યો. દરેકના કોમળ કંઠમાંથી મન્શી ! મન્શી ! નો મીઠો સૂર ગાજી રહ્યો. જાપાનીઓથી આ જોયું ન ગયું. કેટલાક જાપાની સિપાઇઓ હાથમાં તલવાર લેઈ આ નિઃશસ્ત્ર બાળસેના પર તૂટી પડયા, અને કંઇકને ઘાયલ કર્યા. ઘવાએલા બાળકોની કિકિયારી સાંભળી પંદર મિશનરી બાઇઓ, પાસેની ઇસ્પિતાલમાંથી નીચે ઉતરી. એમને તુરત જ પકડી લેવામાં આવી, અને ૩૦૦ વિદ્યાર્થિનિઓ અને ૧૦૦ વિદ્યાર્થીઓને પણ ઘેરી લીધાં. આખરે ખૂબ ઉલટપાલટ તપાસ પછી મિશનરી બાઇઓને ચેતવણી આપી રજા આપી, અને વિદ્યાર્થીઓને

પોલિસચોકીમાં પૂર્યા. પોલિસચોકીમાં આ બધાને ઘુંટણીએ પાડી ઉભા કર્યા, અને કેટલીક વિદ્યાર્થીનિઓને નગ્ન કરી સામે ઉભી રાખી. પણ આથી તો વિદ્યાર્થીવર્ગનો જુસ્સો ખૂબ વધી ગયો, અને સરઘસો પર સરઘસો નીકળવા માંડયાં. બધી પોલિસચોકીઓ આ બાળસેનાનીઓથી ઉભરાઇ ગઇ, અને આખરે જાપાની પોલિસને હાર માનવી પડી.

સ્ત્રીઓનો જુસ્સો

વિદ્યાર્થીનિઓની દુર્દશાની વાત સાંભળી કોરીઆની સ્ત્રીઓમાં અજબ જુસ્સો સ્ફુરી નીકળ્યો. એક પછી એક, સ્ત્રીઓનાં અનેક સરઘસો ગામે ગામ અને શહેરે શહેર નીકળવા માંડયાં, અને વિદ્યાર્થીનિઓ કોરીઆનો નાજુક વાવટો હાથમાં ફરકાવતી, મન્શી ! મન્શી ! કરવા લાગી. દરેક વિદ્યાર્થી-નિએ શરીર પર કુરતો પહેર્યો હતો, અને એની નીચે તંગ જાંગીઓ પહેર્યો હતો. આ જાંગીઓ કેમે કર્યો નીકળે નહિ એવો સીવડાવ્યો હતો, અને તેથી જાપાની પોલિસને હંફાવી શકાશે એવી ધારણા હતી. પણ આ ધારણા ફોગટ ગઈ. જાપાની પોલિસોએ આ બાલિકાઓને પકડી નગ્ન કરી અને એમના દેશભાઈઓ આગળ એ દશામાં ખડી કરી. કેટલીક બાલિકાઓની વેણી પકડી તારના થાંભલા સાથે એ વેણીથી જ એમને જકડી બાંધી, અને પછી લાતો અને મુક્કાઓનો વર્ષાદ વર્ષાવ્યો. કોઇએ પૂછયું: " સ્ત્રીઓને આમ

શીદ સતાવો છો ? " પોલિસના વડાને કહેતાં શરમ પણ ન આવી, કે " જાપાનમાં એ કાયદો છે ! "

ટોન્ગચનની પોલિસચોકીમાં કેટલીક ભદ્રજુવાન સ્ત્રીઓને કેદ કરી હતી. તેમને મારીને પોલિસે અધમૂઇ કરી નાંખ્યાની વાત લોકોના કાને આવી. આ વાત સાંભળી એક જંગી ટોળું પોલિસ ચોકી આગળ એકઠું થયું, અને પોલિસને કહેવા લાગ્યું: " કાં તો અમને અંદર પૂરો, કાં તો અંદર પૂરી છે એ સ્ત્રીઓને છોડી દો. " થોડી વાટાઘાટ થયા પછી ચાર સ્ત્રીઓ સિવાય બીજી બધીને છોડી દેવાનું ફોજદારે કબૂલ કર્યું, અને એક પછી એક બધી સ્ત્રીઓને બહાર કઢાડવા માંડી. આમાંની એક જુવાન સ્ત્રીને પોલિસે એવી નિર્દય રીતે મારેલી કે એનાથી એક ડગલું પણ ભરાયું નહિ. બે પડખે બે માણસો ઉભા રહ્યા, ત્યારે જ તે તેમના ખભે ટેકો મૂકી ચાલી શકી. આમાંની બીજી સ્ત્રી મારથી એવી બેહોશ થઇ ગઇ હતી કે એને ઉંચકીને જ ઘેર લઇ જવી પડી. લોકોને આ દૃશ્ય જોઈ કમકમાં આવ્યાં. બધા એકે અવાજે રડી પડયા. કેટલાકે ફોજદારને નગ્ન કરી પૂરો કરવાની સૂચના કરી, પણ આગેવાનોએ તેમને વાર્યા, અને લોકોને વિખેરી નાંખ્યા.

તા. ૧ લી માર્ચથી તા. ૧૯ મી જુન સુધીના ૧૧૦ દિવસોમાં ૧,૬૬,૧૮૩ સ્ત્રી પુરૂષો કેદ પકડાયા, અને

૮,૩૫૧ માણસોપર કામ ચાલ્યું. જેલમાં તેમના ઉપર જાપાનીઓએ કાળો કેર વર્તાવ્યો. મારી મારીને કેટલાયના હાથ-પગ ભાંગી નાંખ્યા, કેટલાયનાં માથાં ફોડી નાંખ્યાં, કેટલાયને સળીઆ સાથે બાંધી લોઢાના ગજ ફટકાવ્યા. રોજના ૩૦ ફટકાના હિસાબે ત્રણ ત્રણ દિવસ સુધી આ રીતે માર માર્યો, અને ચામડી ફાટે અને બેહોશ થઇ જાય એટલે પાણી પાઇ ફરીથી ફટકા માર્યા. આ રીતે કેટલાયની ચામડી ઉતેડી નાંખી. કંઈ નહિ તો ૨૦૦૦ સ્ત્રી પુરૂષોને ગોળીથી યા તો સંગીનથી વીંધી નાંખ્યાં. કેટલીયે અબળાઓની લાજ લૂંટી, કેટલાયે પુરૂષોને સદાને માટે અપંગ કરી નાંખ્યા. અમેરિકન પત્રકાર નેથેનીઅલ પેફર પોતાના 'કોરીઆ વિષેની ખરી હકીકત'* નામના પુસ્તકમાં (પૃષ્ટ ૨૪) આ અત્યાચારો સંબંધી લખે છે કે:—

"પુરૂષોને અને વિદ્યાર્થીઓને હાથે દોરડાં બાંધી અદ્ધર ટંગાવ્યા, અને દોરડું ઢીલું મૂકી યા તો ખેંચી લેઇ તેમને રમકડાની માફક કૂદાવ્યા.

આવી રીતે તેમને કલાકો સુધી રાખ્યા, અને બેહોશ થયા ત્યારે જ નીચે ઉતાર્યા. લાલચોળ તપાવેલા લોઢાના સ-

---

* The Truth about Korea.

બીઆ પર તેમના હાથ મૂકાવ્યા, અને ફટકા ખાઇ ખાઈ તેમની ઉતરડાઇ ગયેલી ચામડીના માંસમાં લોઢાના ખીલા ભોંક્યા, ધગધગતા મીણીઆ ચાંપ્યા. તેમના અંગુઠાના અને આંગળીઓના નખ ચીપીઆવતી ઉતેડી નાંખ્યા, અને તેમને બંધ પેટીમાં પૂરીને ઉપરથી એનું ઢાંકણું ભચડીને દબાવી દીધું. એમના હાથપગ બાંધી એમનાં માથાં ઉંધાં લટકતાં રાખ્યાં, અને એમનાં નાકમાં મરચાનું પાણી રેડયું. એમના હાથની આંગળીઓમાં નખની આરપાર લાકડાની ઝીણી ઝીણી ચીપો ઠોકી, અને કેટલાકને જીવ નીકળી ગયો ત્યાં સુધી ફટકાવ્યા. આવી રીતે એક બે વાર નહિ પણ રાતદિવસ, લાગલાગટ, કલાકો સુધી અસંખ્ય માણસોને રીબાવ્યા, અને કબૂલાતપત્ર પર સહી કરી ત્યારે જ રીબામણીમાંથી છૂટા કર્યા."

લેખક આગળ લખે છે, કે "બીજી કેટલીક એવી બાબતો છે જે છાપી શકાય તેવી નથી." આનાથીયે ભયાનક અત્યાચારો થયા છે એમ લેખકના આ લખાણનો ધ્વનિ છે. એની કલ્પના કરવાનું હું વાચકને સોંપું છું.

પણ આતો પુરૂષોની જ વાત થઇ. સ્ત્રીઓની શી દશા થઇ એનો વાચકોને ચિતાર આપવાને માટે સિયુલની 'ઈવા હાકડન્ગ' કોલેજની એક વિદ્યાર્થીનિની જુબાની નીચે ટાંકું છું:—

"માર્ચ મહિનાની ૫ મી તારીખે હું પણ સરઘસમાં શામેલ થઈ, અને બધાની સાથે મ-શીનો જયઘોષ કરવા લાગી. અમો રાજમહેલ સુધી પણ પહોંચ્યાં નહોતાં ત્યાં તો એક પોલિસે પાછળથી આવી મારી ચોટી પકડી, અને જોરથી આંચકો મારી મને ધબાક લેઇ નીચે પાડી. એ પછી એણે મારા પડખામાં અને આખે શરીરે લાતો મારી, અને હું લગભગ બેભાન થઇ ગઈ. આ દશામાં એણે મારી વેણી પકડી મને ઉંચી કરી અને મને ચોન્ગનો પોલિસચોકીએ ખેંચી ગયો. પોલિસચોકીના બારણામાં પેસતાં હારબંધ ઉભેલા ૨૦ જાપાની પોલિસોએ મારા પર લાતોનો વર્ષાદ વર્ષાવ્યો, અને તલવારના ઘા કર્યા. મારા મ્હોંપર ઉપરા ઉપરી એટલા બધા મુક્કા અને તમાચા પડતા હતા, કે મને મારતા હતા કે બીજા કોઇને એની પણ મને શુદ્ધ રહી નહિ......

મને ભાન આવ્યું ત્યારે મેં જોયું કે મારી આસપાસ કેટલાંયે સ્ત્રી પુરૂષો ઉભાં છે. એમની દશા જોઈ મારૂં હૃદય છાતીફાટ રડવા લાગ્યું. થોડા વખત પછી મારી ઉલટપાલટ તપાસ શરૂ થઇ. મારા બન્ને પગ બાંધી મને ઘુંટણીએ પાડી ઉભી રાખી, અને દરેક સવાલ જવાબ કરતી વખતે મારા મ્હોં પર મુક્કો લગાવ્યો. પોલિસો મારા મ્હોં પર થુંકયા અને ન દેવાય એવી ગાળો દીધી.

મને મારી છાતી ખુલ્લી કરવા કહ્યું. મેં ના પાડી. પોલિસે મારૂં પોલકું ફાડી નાંખ્યું, અને મારી આંગળીઓ

મચડી નાંખી. મેં આંખો બંધ કરી, અને હું શરમ અને દુઃખની મારી જમીન પર પડી ગઇ. આથી તપાસ કરનાર અમલદાર બરાડી ઉઠ્યો, અને મને પહેલાંની માફક ઘુંટણીએ ઉભા રહેવા કહ્યું. પણ મારામાં ઉભા થવાની હાય રહી નહોતી. તે મારી ઉપર ધસ્યો, અને મને છાતીએથી પકડી ઉંચી કરી જોરથી હચમચાવી. "કેમ? સ્વતંત્રતા જોઇએ છે? લે, લેતી જા," એમ કહી એણે મારી વેણી પકડી, મારા માથા પર જોરથી ડંડાનો પ્રહાર કર્યો. એ પછી એણે મને મારા હાથ પહોળા કરવા કહ્યું. મેં હાથ પહોળા કર્યા એટલે મારા હાથમાં એક ભારે વજનદાર ખુરસી ઝલાવી. મારા હાથમાં હાય નહિ હોવાને લીધે ખુરસી સરી પડી એટલે એણે મારી કોણીપર ડંડો લગાવ્યો. આવી રીતે કેટલીયે વાર ખુરસી સરી પડી, અને કેટલીયે વાર મારી કોણી પર ડંડો પડ્યો. છેવટે એણે મને નીચે જવા કહ્યું. પણ મારામાં નીચે જવાની શક્તિ નહોતી. હું મહા મુસીબતે પેટ ઘસડી દાદર સુધી આવી, અને દાદરના પહેલા પગાથયા પર પગ મૂકું છું ને મને તમ્મર આવ્યાં, મને ચોગરદમ લાલપીળું દેખાયું અને હું ધમાક લેઇ ને ઉંધે માથે દાદર પરથી નીચે પડી. નીચે પડ્યા પછી હું બેશુદ્ધ રહી. હું શુદ્ધિમાં આવી કે તુરત જ દાદરમાંથી ખસી જવા મેં પેટે ચાલવા માંડ્યું મને પેટે ચાલતી જોઈ નીચે પોલિસ ઉભો હતો એને બહુ રમૂજ પડી, અને એ ખડખડ હસવા લાગ્યો પાંચ દિવસ

મેં આ રીતે પોલિસચોકીમાં કહાડયા.........પછી મને તદ્દન નાગી કરી માણુસોની આગળ ઉભી રાખી. બીજે દિવસે દાક્તર સાહેબ આવ્યા. એમણે મને નાગી કરી જોખી, અને એમની સાથે આવેલા માણુસો મારી મજાક ઉડાવી મારા પર થુંકયા ....છેવટે એક દિવસ મને છોડી મૂકી. છોડતી વખતે મારા ગુન્હાની મને કોઇએ ખબર ન આપી. મેં શો ગુન્હો કર્યો હતો એની મને હજી સુધી ખબર નથી. "

પ્રજાસત્તાક કોરીઆ

અસંખ્ય કોરીઆવાસી સ્ત્રી પુરૂષોની આ જાતની પ્રથમ પરીક્ષા * લેઇ પોલિસ ન્યાયાધીશ આગળ રજૂ કરતી, અને ન્યાયાધીશ તેમને એક જ સવાલ પૂછતો: "કેમ, હવે મન્શી બોલીશ કે ?" 'ના' કહેનાર કેદી છૂટી જતો; અને 'હા' કહેનારને મહિનાઓની સખ્ત કેદની સજા થતી. દરેક કોરીઆવાસી, સ્ત્રી કે પુરૂષ, વિદ્યાર્થી કે વિદ્યાર્થીનિ આ સવાલના જવાબનું મહત્ત્વ સમજતો, છતાં તેના મ્હોંમાંથી એક જ જવાબ નીકળતો: "મન્શી"! નાનાં નાનાં બાળકો અને કેડેથી વળી ગયેલાં ડોસાઓ પણ, નજર આગળ મોત તરવરતું જોતાં છતાંયે, આ સવાલ પૂછાતાં "મન્શી !" જ પોકારી ઉઠતા. કેદખાનાના કેદીઓ "મન્શી !" ના જયઘોષથી કેદખાનું ગજવતા, અને માર

* 'Preliminary Examination.'

પડે એ હસતે મ્હોંડે સહન કરતા. તા. ૧ લી માર્ચથી જુન માસની ૧૯ મી તારીખ સુધીમાં જાપાની સરકારના જ આંકડા મુજબ ૧,૬૬,૧૮૩ કોરીઆવાસી કેદ પકડાયા પણ એમાંથી એકે કોરીઆવાસી એવો ન નીકળ્યો જેણે 'હું હવે મન્ત્રી નહિ બોલું' કહી પોતાની માતૃભૂમિની સ્વતંત્રતા કરતાં પોતાના દેહને વહાલો ગણ્યો હોય. ૧૯૧૯ના એપ્રિલ માસની ૨૩ મી તારીખે કોરીઆના જૂદા જૂદા ૧૩ પ્રાંતના પ્રતિનિધિઓ સિયુલમાં ભેગા થયા, અને ૭ વર્ષ સુધી જેલયાતના ભોગવનાર વયોવૃદ્ધ ડો. સિંગ-મેન રીને સર્વાનુમતે પ્રજાસત્તાક કોરીઆનો પ્રમુખ ચુંટી કહાડયો. દરેક કોરીઆવાસીને માટે વાણી અને વર્ત્તનની સ્વતંત્રતા જાહેર કરી, લોકોની મારફત, લોકોને ખાતર, લોકોનું રાજતંત્ર ચલાવવાનો એમણે ઉદ્‌ઘોષ કર્યો, અને એ રાજતંત્ર ચલાવવા માટેનું બંધારણ નક્કી કરવા કમિટી નીમી. એક બીજી કમિટીએ 'સ્વતંત્ર' નામનું પત્ર કહાડયું, અને તેની હજારો નકલો છપાવી. સવાર પડે અને દરેક મુખ્ય મુખ્ય કોરીઆવાસી અને જાપાનીના ઘરના ઉંબરામાં આ પત્રની નકલ દેખાવા માંડી. જાપાની સરકારે કેટલાયે મા-ણસોને શક પરથી પકડયા, અને પત્રકાર પકડાયો છે એવા ખબર છાપાઓમાં આપ્યા. પણ આ છાપાઓ પૂરા વહેંચાઇ જાય ને પહેલાં તો 'પત્રકાર' નો કેસ ચલાવનાર મેજીસ્ટ્રેટના ટેબલ પર જ આ પત્રની નવી નકલ આવી પડતી, અને લોકો દિંગમૂઢ થઇ જતા. આવી રીતે કેટલાયે

' પત્રકારો ' ને પકડી પકડી જાપાની સરકારે કેદમાં નાંખ્યા, કેટલાયે છાપખાનાંઓની જડતી લીધી. છતાં આ પત્ર ક્યાં છપાય છે અને કોણ છાપે છે એની ગંધ સુદ્ધાં મળી નહિ. ઉંડાં ઘોર અરણ્યોમાં અને પર્વતોની ગુફાઓમાં કોરીઆના નવજુવાનો ધાતુના પતરાંપર અક્ષરો કોરી આ પત્ર છાપતા હતા, અને કોરીઆની નવજુવાન બાલિકાઓ આ પત્રની નકલો લેઈ, શહેરોમાં અને ગામડાંઓમાં વહેંચી આવતી. કોરીઆની પ્રજાને શુદ્ધ અહિંસાના માર્ગે સ્વતંત્ર બનાવવાનો આ પત્રનો ઉદ્દેશ હતો, અને સ્વરક્ષણને ખાતર પણ હિંસા નહિ કરવા તે લોકોને ચેતવતું. સન ૧૯૧૯ ના ઓગસ્ટ માસની ૧૯ મી તારીખે જાપાની શહેનશાહનો ખરીતો બહાર પડયો, અને એમાં જાહેર થયું કે કોરીઆની પ્રજાને સ્વરાજના પહેલા પગથિયા તરીકે સ્થાનિક સ્વરાજ આપવામાં આવે છે, અને જેમ જેમ તે જાપાનીઓના હાથ નીચે તાલીમ લેઇ લાયક બનતું જશે તેમ તેમ તેને સંપૂર્ણ સ્વરાજ આપવામાં આવશે. તા. ૧ લી સપ્ટેમ્બરે ગવર્નર-જનરલ, જનરલ હાસગાવાએ પોતાના હોદ્દાનું રાજીનામું આપ્યું અને તેની જગ્યાએ એડમીરલ સેટો આવ્યો. આ દિવસથી ' લશ્કરી કાયદો ' બંધ થયો, અને દિવાની રાજ શરૂ થયું. નવેમ્બર માસમાં સ્વતંત્ર પક્ષના નેતા મિ. લ્યુને જાપાની પ્રધાનમંડળે ટોકિયો આવવાનું આમંત્રણ આપ્યું, અને એની સાથે સમાધાન કરવાની ખૂબ વાતો કરી. ખાનગી વાતચીત દરમ્યાન જાપાની

સિપાઈઓએ કોરીઆમાં ભૂલ કરી છે એમ લડાઈખાતાના પ્રધાને કબૂલ કર્યું. આથી મિ. હ્યુના હૃદયમાં આશાનું કિરણ પ્રગટયું. એક પ્રધાને જણાવ્યું:

"મિ. હ્યુ! આપ સમજુ થઇ સ્વતંત્રતાની વાત કેમ કરો છો ? જાપાની શહેનશાહતમાં રહી આપ સ્વરાજની માગણી કરો."

"પણ કોરીઆ સંપૂર્ણ સ્વતંત્રતા વિના હવે સંતોખાય એમ નથી."

"જાપાન વિના કોરીઆ પરરાજ્યોના હુમલાઓ સામે કેવી રીતે રક્ષણ કરી શકશે ?"

"જાપાન માની જાય તો કોરીઆ પોતાનું રક્ષણ કરી શકે તેમ છે."

મિ. હ્યુ 'સ્વતંત્રતા' ની વાત છોડી દે, અને 'જાપાની છત્રછાયા' થી સંતોષ માને તો એને મનપસંદ હોદ્દો આપવાની લાલચ આપી, પણ મિ. હ્યુ એવી રીતે પોતાની જાતને વેચે એવો માણસ ન નીકળ્યો. એણે હસીને એ વાતની ના પાડી અને ચીન આવી ડીસેમ્બર માસમાં શાંગાઇમાં મળેલી પ્રજાસત્તાક કોરીઆની કમિટીની બેઠકમાં એ શામેલ થયો. કોરીઆની આ કામચલાઉ રાજમંડળીએ (Provisional Government) લોકોને સ્વરાજની

તાલીમ આપવા રાષ્ટ્રીય સભાની (National Society) સ્થાપના કરી, અને એના સભાસદો નોંધવા માંડ્યા. જાપાની સરકારે શક પરથી કેટલાક માણુસોને પકડી સજાઓ કરી. આ માણુસો જેલમાંથી બહાર નીકળી સભાના સભાસદો બન્યા, અને આખા દેશમાં એની શાખાઓ સ્થપાઇ. ૧૯૨૦ ના એપ્રિલથી ઓગસ્ટ માસ સુધીના ૫ મહિનાઓમાં અમેરિકન પત્રકારો અને કોન્ગ્રેસના સભાસદોએ કોરીઆની મુલાકાત લીધી, અને જાપાની સરકારના પ્રતિબંધો હોવા છતાંયે કેટલાક ચાલાક પત્રકારોએ ગામડાંઓમાં પહોંચી જઇ કોરીઆના ખેડૂતોની અને લોકોની ખરી સ્થિતિની જાતમાહિતી એમની જ પાસેથી મેળવી. કોરીઆના નિરક્ષર ખેડૂતો અને કાચી ઉમ્મરના જુવાનીઆઓ સાથે વાતચીત કરતાં તેમની રગેરગમાં ઉતરી ગયેલી સ્વતંત્રતાની ભાવના જોઈ તેઓ તાજુબ થયા, અને બળી ગયેલાં ઘરો અને અપંગ થઇ ગયેલાં માણુસોએ એમની મૂંગી ભાષામાં જાપાનના અનહદ અત્યાચારનો તેમને ચિતાર આપ્યો. સિયુલમાં અમેરિકાની કોન્ગ્રેસના એક સભાસદ હ્યુ હરમેને કોરીઆવાસીઓની સભા ભરી એક વ્યાખ્યાન આપ્યું. જાપાની પોલિસને આ વાતની ખબર પડી એટલે સભામાં આવી શ્રોતાએ ને પકડવા માંડયા, અને હ્યુ હરમેનને પોતાનું વ્યાખ્યાન બંધ કરવા નિશાની કરી. હ્યુ હરમેને જણાવ્યુંઃ “ વાંક મારો છે. મને પકડો. એમને શું કામ પકડો છો ?” પોલિસનો અમલદાર ગુંચવાયો. એક કલાક મોટા

અમલદારો સાથે ટેલીફોન પર વાત કર્યા પછી કેદ પકડેલા કોરીઆવાસીઓને એણે છૂટા કર્યા, અને સભા વિખેરી નાંખી. સને ૧૯૧૯ ના માર્ચ માસની ૧ લી તારીખથી સને ૧૯૨૦ ના માર્ચ માસની ૧ લી તારીખ સુધીના ૧ વર્ષમાં કેદ પકડાએલા, ઘાયલ થયેલા, માર્યા ગયેલા વગેરેના આંકડા કોરીઆઇ તથા જાપાની હેવાલ મુજબ નીચે તારવ્યા છે જેથી વાચકો જાપાની અત્યાચારનો નિષ્પક્ષપાતરીતે આંક કાઢી શકે.

સન ૧૯૧૯-૨૦

	કોરીઆ	જાપાન
મરી ગયેલા	૭૧૪૫	૧૩૧
ઘાયલ થયેલા	૪૫૫૬૨	૧૪૦૯
કેદ થયેલા અને ફટકાવેલા	૪૯૮૧૧	૨૩૩૮૫ (કેદ થયેલા) ૧૦૫૯૨ (ફટકાવેલા) ૩૩૯૭૭
બળી ગયેલાં દેવળો	૫૯	૪૧
" મકાનો	૭૨૭	૧૬૮

મંચૂરીઆમાં જાપાનશાહી

જાપાનના પારાવાર જુલમથી ત્રાસી જઇ અસંખ્ય કોરીઆવાસી સ્ત્રીપુરૂષો પોતાનો પ્યારો દેશ છોડી મંચૂરીઆ જેવા ઠંડા મુલકમાં હિજરત કરી ગયા એ આપણે જોઇ ગયા. ત્યારપછી અત્યાર સુધીમાં એમની સંખ્યા ૧૦

લાખથી પણ વધી ગઇ હતી. તેઓ ત્યાં રહ્યા રહ્યા માતૃ-
ભૂમિની દીન દશા પર આંસુ ઢાળતા, હડતાલો પાડતા,
સરઘસો કહાડતા, અને એ સર્વશક્તિમાન પ્રભુને પોતાના
પ્રિય સ્વદેશને સ્વતંત્ર બનાવવા પ્રાર્થના કરતા. જાપાનને
આ લોકો કાંટાની માફક ખુંચતા, કારણ કે કોરીઆમાં
સખત જાપ્તો રાખી સેન્સરોએ દાબી રાખેલી બધી હકીકત
તેઓ આખી દુનિયાને જાહેર કરતા, અને જાપાનને સર્વની
નજરમાં હલકું પાડતા. જાપાને એમની વેતરણ કરવાનો
નિશ્ચય કર્યો. મંચૂરીઆ ચીનના રાજમાં હતું છતાં જાપાને
ચીનની પરવા નહિ કરતાં ૧૯૨૦ ના અકટોબર માસમાં
૧૫૦૦૦ જાપાની સિપાઇઓને મંચૂરીઆ મોકલ્યા. તેઓ
અકટોબર માસની ૨૯ મી તારીખે પરોઢના દક્ષિણ મંચૂરી-
આના નોરાબરી ગામે આવી પહોંચ્યા. ત્યાં કોરીઆવાસી-
ઓની જ વસ્તી હતી. ગામમાં દાખલ થતાં વેંત જ
ગામની ભાગોળમાં કરેલું અનાજનું ખળું તેમણે સળગાવી
મૂકયું, અને ઘાસનાં પૂળીઆં હાથમાં લેઇ ગામનાં ઘરોને આગ
લગાડતાં પહેલાં દરેક ઘરમાંથી માણસોને બહાર બોલાવ્યા.
માણસો બહાર નીકળ્યા કે તુરત જ જાપાની સિપાઇઓએ તેમને
ગોળીથી વીંધી નાંખ્યા અને આ રીતે ઘાયલ થએલા અને મરી
ગએલાઓ પર ઘાસનાં સળગતાં પૂળીઆં ખડકી તેમને
બાળવા માંડયા. ઘાયલ થએલા માણસો જોર કરી આગ-
માંથી બહાર પડવા માંડ્યા. જાપાની સિપાઇઓએ તેમને ચસવા
જ દીધા નહિ. સંગીનો ભોંકી ભોંકી નિર્દયરીતે તેમને એ
આગમાં જ તડફડતાને તડફડતા મારી નાંખ્યા. એક ગામમાં

૧૪૫ માણુસો મારી નાંખ્યા. કાનચંગમાં ૨૫ અને નનાકાઓમાં ૬૦૦ માણુસો મારી નાંખ્યા. ચીએનતાવ જીલ્લામાં કુલે ૩૧૨૮ માણુસોની કત્તલ કરી, અને ૧૦ દેવળો, ૩૧ નિશાળો અને ૨૪૦૪ મકાનોને આગ લગાડી. કોઇ કોઇ ગામોમાં મજબૂત અને કદાવર માણુસોને ચુંટી કહાડી સંગી નથી ઘાયલ ર્ક્યા, અને તડફડતાને તડફડતા સળગતાં પૂળીઆં ખડકી બાળી મૂક્યા. આ ઉપરાંત કેટલુંયે અનાજ અને ઘાસ બાળી નાંખ્યું, અને અસંખ્ય સ્ત્રી પુરૂષો અને કુમળાં બાળકોને નિરાધાર બનાવી દીધા. આ બધું ૧૯૨૦ ના અકટોબર, નવેમ્બર અને ડીસેમ્બર માસમાં બન્યું. “ કોરીઅન ડેઇલી ન્યુસ ” ના તંત્રીને તે જ અરસામાં કેદ કર્યો, અને કોરીઆઇ ભગિનીસમાજ (Korean Women's Patriotic League) ની ૧૦૬ સ્ત્રીસભાસદોને ચોમેરથી ઘેરી લેઇ પોલિસચોકીમાં લેઇ જઇ તેમના પર સિતમ ગુજાર્યો. આજે પણ અસંખ્ય કોરીઆવાસીઓ રાષ્ટ્રીય સભાના સભાસદો હોવાના શક પરથી પકડાય છે, અને જેલમાં સડે છે છતાં રાષ્ટ્રીય સભા પોતાનું કામ ર્ક્યે જાય છે. આ જગતપર એવી કોઈ સત્તા નથી, જે સત્ય અને ન્યાયના ધોરણપર એક બાળક પણ જીવતો રહે ત્યાં સુધી ઝૂઝવા તૈયાર થયેલી દૃઢ નિશ્ચયી પ્રજાના માર્ગનો અવરોધ કરી શકે. અત્યાર સુધીમાં જાપાને યૂરોપ, અમેરિકા આદિ દેશોમાં પોતાની તરફેણની હકીકતોનો ફેલાવો કરવાને ૪ કરોડ રૂપીઆ ખરચ્યા છે; છતાં ‘ સૂરજ છાબડીથી ઢંકાતો નથી, ’ એ ઉક્તિ પ્રમાણે સત્ય આખરે

તરી આવ્યું છે, અને આખી દુનિયા આ શૂરવીર અને અહિંસાત્મક પ્રજાના અદ્વિતીય સત્યાગ્રહ અને અનુપમ આપભોગથી વાકેફ થઇ છે. જાપાનને પણ એથી પોતાની ૧૬ મી સદીની રીતભાત થોડે ઘણે અંશે બદલવી પડી છે. સંભવિત છે કે જાપાન કાચા પાકા સુધારા આપી કોરી-આવાસીઓને ટાઢા પાડવાનો પ્રયત્ન કરે, પણ કોરીઆ-વાસીઓ સાચી સ્વતંત્રતાને પિછાને છે. જેને માટે અસં-ખ્ય કુમળાં વિદ્યાર્થીઓએ અને ઘરના ઉંબરાની બહાર પગ પણ મૂકયો નથી એવી ખાનદાન કુટુમ્બની સ્રીઓએ અસહ્ય દુઃખો ખમતાં પાછું વાળી જોયું નથી, જેને માટે અગણિત પુરૂષોએ ધગધગતા અગ્નિમાં બળી પ્રાણ આપ્યા છે, એ સ્વ-તંત્રતા એ આઝાદી મેળવ્યા વિના કોરીઆના આત્માને સંતોષ વળે એમ નથી. સત્ય તેની બાજુ છે, ન્યાય તેની બાજુ છે તો પછી સ્વતંત્રતા પણ તેની જ છે, એમાં શક કેવી રીતે હોઇ શકે ?

અસહકારની ગીતા

બહાર પડી ચૂકી છે.

ક્રાઉન સોળ પેજી, પૃષ્ટ ૮૮૦.

મહાત્મા ગાંધીજીના ભાષણો અને યંગ-ઇન્ડિયા અને નવજીવનના તમામ સુંદર લેખોનો સંગ્રહ.

મૂલ્ય રૂ. ૨–૮–૦

યુગધર્મ કાર્યાલય,

અમદાવાદ.